

Osnove građanskog prava II- skripta

Mlađenović, Jasmina

Authored book / Autorska knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2018**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/um:nbn:hr:112:288377>

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-12**

VELEUČILIŠTE U POŽEGI
STUDIA SUPERIORA POSEGANA

Repository / Repozitorij:

[Repository of Polytechnic in Pozega - Polytechnic in Pozega Graduate Thesis Repository](#)

Osnove gra anskog prava II - skripta

Osnove gra anskog prava II - skripta

Autor:

Jasmina Mla enovi , dipl. iur., pred.

Nakladnik:

Veleu ilište u Požegi

Recenzenti:

dr. sc. Dragana Bjeli , v.pred.
doc. dr. sc. Nataša Luci

Lektor:

Maja Matijevi , univ. bacc. philol. cro. et inf.

Napomena: Zahtijeva PDF viewer

Odluka Stru nog vije a Veleu ilišta u Požegi na 17.sjednici održanoj 13.-14. lipnja 2018. godine

SADRŽAJ

SADRŽAJ	2
1. UVOD	4
2. OBVEZNO PRAVO.....	5
2.1. Obveze	6
2.1.1. Vrste obveza	6
2.2. Ugovori.....	12
2.2.1. Ponuda.....	12
2.2.2. Prihvatanje ponude	12
2.2.3. Sklapanje ugovora pristupanjem (adhezijom)	14
2.2.4. Predugovor (preliminar)	14
2.3. Pojava obveznopravnog odnosa	16
2.3.1. Odgovornost za materijalne i pravne nedostatke inidbe	16
2.3.2. Prekomjerno oštete enje	18
2.3.3. Kapara.....	19
2.3.4. Pravo zadržanja	19
2.3.5. Jamstvo	20
2.3.6. Ugovorna kazna ili penal	21
2.4. Promjene u obveznopravnom odnosu.....	22
2.4.1. Promjena subjekata	22
2.4.2. Promjena sadržaja	24
2.4.3. Djelovanje ugovora	25
2.5. Prestanak obveznopravnog odnosa.....	26
2.5.1. Ispunjavanje	26
2.5.2. Nemogućnost ispunjenja	27
2.5.3. Raskid ugovora	27
2.5.4. Prijeboj	29
2.5.5. Otpust duga	29
2.5.6. Protek vremena i otkaz	29
2.6. Ugovori – posebni dio	30
2.6.1. Ugovor o kupoprodaji	30
2.6.2. Ugovor o zamjeni	31
2.6.3. Ugovor o darovanju	31
2.6.4. Ugovor o zajmu	32
2.6.5. Ugovor o posudbi	32
2.6.6. Ugovor o zakupu	33
2.6.7. Ugovor o najmu	34
2.6.8. Ugovor o doživotnom uzdržavanju	34
2.6.9. Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju	35
2.6.10. Ugovor o djelu	36
2.6.11. Ugovor o građenju	37
2.6.12. Ugovor o ortaštvu	37
2.6.13. Ugovor o ostavi	38
2.6.14. Ugovor o uskladištenju	38
2.6.15. Ugovor o nalogu	39
2.6.16. Ugovor o osiguranju	39
2.8. Izvanugovorne obveze	41
2.8.1. Odgovornost za štetu	41
2.8.2. Stjecanje bez osnove	47
2.8.3. Poslovodstvo bez naloga	48

3.NASLJEDNO PRAVO.....	49
3.1. Zakonsko nasljedno pravo	51
3.1.1. Osnove zakonskog naslje ivanja.....	51
3.1.2. Na ela zakonskog naslje ivanja.....	52
3.1.3. Nasljedni redovi.....	52
3.1.4. Posebne odredbe za neke nasljednike	53
3.2. Oporu no nasljedno pravo.....	54
3.2.1. Karakteristike oporuke	54
3.2.2. Vrste i oblici oporuke	54
3.2.3. Svjedoci oporuke	55
3.2.4. Sadržaj oporuke	55
3.2.5. Opoziv oporuke	56
3.2.6. Nevaljanost oporuke	56
3.3. Nužno nasljedno pravo	58
3.3.1. Nužni nasljednici	58
3.4. Ostavinski postupak.....	60
3.4.1. Osnovna na ela	60
3.4.2. Nadležnost	60
3.4.3. Tijek postupka	60
4. LITERATURA	63
5. PRILOZI.....	66

1. UVOD

Ova skripta namijenjena je studentima preddiplomskog stru nog studija Upravni studij Veleu ilišta u Požegi.

Studenti Veleu ilišta u Požegi upoznali su se sa sustavom gra anskog prava i njegovim op im pojmovima u okviru kolegija Osnove gra anskog prava I. U okviru navedenog su kolegija saznali i koji su izvori, subjekti i objekti gra anskog prava, koji pravni poslovi postoje u gra anskom pravu te su se upoznali sa stjecanjem i gubitkom prava. Tako er su dobili znanja o dijelu gra anskog prava koji se naziva stvarno pravo.

Skripta Osnove gra anskog prava II uvest e studente u osnove obveznog i naslijednog prava. Saznat e što su to obveze, kako sklopiti ugovor, kako poja ati obveznopravni odnos, kako se taj odnos može promijeniti te prestat. Dobit e i osnovna znanja o ugovorima koji se naj eš e koriste u pravnom prometu te o izvanugovornim obvezama s posebnim naglaskom na odgovornost za štetu. Tako er e saznati što je to zakonsko naslijedno pravo, a što oporu no i nužno naslijedno pravo. Upoznat e se i s osnovnim obilježjima ostavinskog postupka.

2. OBVEZNO PRAVO

Prema Vedrišu i Klari u (2014) obvezno pravo je skup pravnih pravila kojima se ure uju obvezni odnosi, a to su oni društveni odnosi u koje pravni subjekti ulaze povodom inidaba. Obvezno pravo ne ure uje sve obvezne odnose, nego samo one koji nastaju me u ljudima u procesu razmjene dobara i usluga, dakle odnose koji nastaju u podruju prometa.

Karakteristike obveznog prava su:

- a) inidba
- b) relativnost prava
- c) dispozitivnost

Inidba je objekt obveznog odnosa, a vjerovniku i dužniku je stalo do toga da se inidba što prije ispuni.

Relativnost proizlazi iz karaktera i sadržaja inidbe. Djeluje samo između osoba koje se nalaze u obvezopravnom odnosu, ne time se treba ih osoba i ne može protiv njih djelovati.

Dispozitivnost podrazumijeva da sudionici u prometu potpuno slobodno ure uju obvezne odnose. Obvezno pravo postavilo je granicu kod mogunosti i dopustivosti sadržaja koji je nedopustiv ako je protivan ustavom utvrđenim na elima društvenog ure enja, prisilnim propisima i pravilima morala.

Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15) u prvom dijelu navodi osnovna načela od kojih je potrebno izdvojiti:

1. Načela savjesnosti i poštenja
članak 4.

U zasnivanju obveznih odnosa i ostvarivanju prava i obveza iz tih odnosa sudionici su dužni pridržavati se načela savjesnosti i poštenja.

2. Načela jednake vrijednosti inidaba
članak 7.

(1) Pri sklapanju naplatnih pravnih poslova sudionici polaze od načela jednake vrijednosti uzajamnih inidaba.

(2) Zakonom se određuje u kojim slučajevima narušavanje toga načela povlači pravne posljedice.

3. Zabranu prouzročenja štete
članak 8.

Svatko je dužan uzdržati se od postupka kojim se može drugome prouzročiti šteta.

4. Dužnost ispunjenja obveze
članak 9.

Sudionik u obveznom odnosu dužan je ispuniti svoju obvezu i odgovoran je za njezinu ispunjenje.

2.1. Obveze

Zbog potrebe da se odnosi razmijene dobara i usluga pretvore u obveznopravne odnose kako bi se osiguralo njihovo ostvarenje, razvila se pravna veza izme u subjekata koji u tom odnosu sudjeluju. Ta se pravna veza naziva obveza.

Prema Vedrišu i Klari u (2014) obveza je pravni odnos izme u dviju osoba u kojem je jedna osoba (vjerovnik) ovlaštena zahtijevati od druge osobe (dužnik) neku inidbu koju je druga osoba dužna ispuniti.

2.1.1. Vrste obveza

- a) potpune obveze
- b) nepotpune obveze
  - 1. naturalne ili prirodne obveze
  - 2. obveze s ograni enom odgovornoš u
- c) obveze s više subjekata
  - 1. djeljive
  - 2. nedjeljive
  - 3. solidarne
- d) obveze s više inidaba
  - 1. alternativne
  - 2. fakultativne
  - 3. kumulativne
- e) nov ane obveze

a) potpune obveze

U obveznom odnosu vjerovnik je aktivna strana, a dužnik pasivna strana. Ako obveznopravni odnos promatramo s gledišta vjerovnikova zahtjeva, rije je o tražbini dok je, s gledišta dužnika, rije o obvezi/dugovanju.

Tražbina ima dva elementa:

- 1. subjektivno pravo vjerovnika na odre enu inidbu,
- 2. zahtjev usmjeren protiv dužnika da se ta inidba i ispuni.

Dugovanje tako er ima dva elementa:

- 1. dug koji pokazuje sadržaj dužnikove obveze,
- 2. odgovornost odnosno dužnost ispunjenja na koju se odnosi vjerovnikov zahtjev.

Ukoliko u odnosu postoje sva etiri elementa (dakle kad se tražbina sastoji od subjektivnog prava i zahtjeva, a dugovanje od duga i odgovornosti za dug), rije je o potpunoj obvezi.

b) nepotpune obveze

Dužnik, u pravilu, za preuzete obveze odgovara vjerovniku itavom svojom imovinom. Ipak postoje slučajevi u kojima dužnik za postoje i dug ne odgovara uopće ili ne odgovara itavom svojom imovinom, nego samo određenim dijelom. U takvom se slučaju govoriti o nepotpunim obvezama.

Nepotpune obveze pojavljuju se kao:

1. naturalne obveze
2. obveze s ograničenom odgovornošću.

1. naturalne ili prirodne obveze su obveze koje se mogu valjano ispuniti, ali se ispunjenje ne može protiv dužnikove volje ostvariti tužbom.

Radi se o slučajevima kada na vjerovni koji strani postoji samo subjektivno pravo na inidbu, ali bez vjerovni kog zahtjeva na ostvarenje prava, dok na dužni koji strani postoji samo dug, ali bez odgovornosti. Takva se situacija javlja npr. kod zastarjele obveze.

Takve obveze se mogu valjano ispuniti. Ako dužnik ispunji dužnu inidbu, ne može ono što je ispunio tražiti natrag, a vjerovnik ne može dužnika prisiliti na ispunjenje takve obveze. Kod dužnika nema odgovornosti, a to znači da bi se, kad bi ga vjerovnik tužio, mogao uspješno obraniti stavljanjem prigovora npr. zastare.

O zastari Sabljari (2012) navodi da sud, prilikom odluke ovanja povodom prigovora zastare, mora utvrditi kada je određena obveza nastala, kada je zastara po elatnosti, je li obveza ispunjena i jesu li ispunjene pretpostavke koje zakon propisuje za prekid ili zastoj zastare.

2. obveze s ograničenom odgovornošću su obveze kod kojih na vjerovni koji strani postoji i pravo i zahtjev, a na dužni koji i dug i odgovornost, ali je odgovornost ograničena.

Ograničeno vanje odgovornosti javlja se u trima oblicima:

1. sustav abandona (napuštanja stvari),
2. ovršni ili pekulijarni sustav,
3. sustav kvantitativno ograničene odgovornosti.

c) obveze s više subjekata

U obvezopravnom odnosu uglavnom sudjeluju dva subjekta te se svaki od njih nalazi u drugoj strani koj ulazi (dualističke obveze).

U nekim obveznim odnosima pojavljuje se više subjekata na bilo kojoj strani (pluralističke obveze).

Pluralističke obveze su obveze s više subjekata na bilo kojoj obveznoj strani ili na objema stranama.

Dijelimo ih na:

1. djeljive
2. nedjeljive
3. solidarne

1. Djeljiva obveza nastaje kad je inidba djeljiva, a u obveznopravnom se odnosu pojavljuje više subjekata (uglavnom novane obveze).

Zakon o obveznim odnosima u l. 41. o djeljivim obvezama kaže:

(1) *Obveza je djeljiva ako se ono što se duguje može podijeliti i ispuniti u dijelovima koji imaju ista svojstva kao i cijela inidba, i ako ono tom podjelom ne gubi ništa od svoje vrijednosti, ina e obveza je nedjeljiva.*

(2) *Kad u nekoj djeljivoj obvezi ima više dužnika, dug se dijeli me u njima na jednakе dijelove, ako nije odre ena druga ija podjela, i svaki od njih odgovara za svoj dio duga.*

(3) *Kad u nekoj djeljivoj obvezi ima više vjerovnika, tražbina se dijeli me u njima na jednakе dijelove, ako nije što drugo odre eno i svaki vjerovnik može zahtijevati samo svoj dio tražbine.*

Djeljiva obveza je npr. ugovor o zakupu poslovnog prostora koji ima dva suvlasnika. Zakupnina je odre ena u iznosu 2.000,00 kuna mjesecno te svaki od suvlasnika može zahtijevati od zakupnika 1.000,00 kuna ako nije druga ije ugovorenog.

2. Nedjeljiva obveza nastaje kao posljedica nedjeljivosti inidbe ako se u obveznom odnosu nalazi više subjekata na bilo kojoj strani (uglavnom one kojima je sadržaj injenje).

U inci takve obveze se razlikuju ovisno o tome na kojoj strani se nalazi više subjekata.

U sluaju više vjerovnika svaki je od vjerovnika subjekt cijele tražbine, ali ispunjenje inidbe mogu zahtijevati samo svi zajedno. Jedan od njih može zahtijevati da dužnik ispuni obvezu njemu samo ako su ga drugi vjerovnici ovlastili da primi ispunjenje.

Svaki od vjerovnika ima samostalno pravo na tužbu, a, da bi podigao tužbu, ne treba pristanak drugih suvjerovnika. Međutim, on mora tužbeni zahtjev postaviti kumulativno, a ne samo za sebe.

Ukoliko dužnik hoće ispuniti obvezu – a ne zna kome bi ju ispunio, ne može ju ispuniti svima ili oni odbijaju primiti ispunjenje – može tražiti da se predmet predala u sudski polog ili javnom bilježniku. Dužnik stavlja stvar u ostavu za sve vjerovnike.

U sluaju više dužnika, odgovornost za ispunjenje obveze ima svaki sudužnik u cijelosti. Budući da se inidba ne može ispuniti djelomično, vjerovnik je ovlašten od bilo kojeg dužnika zahtijevati ispunjenje cijele inidbe.

Im jedan od dužnika u nedjeljivoj obvezi ispuni dužnu inidbu, obveza se gasi prema svima u cijelosti.

Odnos između sudužnika razrješava se na temelju regresa. Onaj koji je ispunio cijelu inidbu ima pravo zahtijevati od ostalih da mu nadoknade onolikو koliko na svakoga od njih otpada.

3. Solidarna obveza je obveznopravni odnos u kojem je svaki od više suvjerovnika ovlašten zahtijevati ispunjenje cijele inidbe od bilo kojeg dužnika, a svaki od više sudužnika dužan je ispuniti cijelu inidbu iako je inidba djeljiva.

Solidarnost može biti aktivna (ako na vjerovni koj strani ima više subjekata) i pasivna (ako na dužni koj strani ima više subjekata). Npr. tri osobe kao solidarni vjerovnici posude 3.000,00 kn dužniku. Svaki vjerovnik može tražiti isplatu cijelog iznosa, ali i dijela iznosa ako mu tako odgovara. Dužnik može platiti onom vjerovniku kojem želi, a, kada vrati cijeli iznos, osloba a se obveze prema svim dužnicima.

Solidarnost može nastati ugovorom, zakonom, ali i razredbom posljednje volje, a prestaje ispunjenjem dužne inidbe bilo kojeg dužnika, prijebojem, ali može prestati i otpustom duga.

d) obveze s više inidaba

Kao obveze s više inidaba Klarić i Vedriš (2014) razlikuju:

1. alternativne
2. fakultativne
3. kumulativne

1. Alternativne su obveze obveze kod kojih dužnik duguje dvije ili više inidaba, ali, im ispuni jednu od njih, osloba a se obveze.

Pravo izbora pripada dužniku (ako što drugo nije ugovorenno).

2. Fakultativne su obveze obveze kod kojih dužnik duguje samo jednu inidbu, ali mu je dopušteno osloboditi se svoje obveze ispunjenjem određene druge inidbe.

Primjer za zakonom predviđenu fakultativnu obvezu odnosi se na neispunjeno ugovora pod režimom kapare.

Izak 304. Zakona o obveznim odnosima navodi:

(1) Ako je za neispunjeno ugovora odgovorna strana koja je dala kaparu, druga strana može po svojem izboru zahtijevati ispunjenje ugovora, ako je to još moguće, ili tražiti naknadu štete, a kaparu ura unati u naknadu ili vratiti ili se zadovoljiti primljenom kaparom.

(2) Ako je za neispunjeno ugovora odgovorna strana koja je primila kaparu, druga strana može, po svojem izboru zahtijevati ispunjenje ugovora, ako je to još moguće, ili tražiti naknadu štete i vraćanje kapare, ili tražiti vraćanje dvostrukе kapare.

3. Kumulativne su obveze obveze u kojima dužnik duguje više inidaba, a obveze se osloba a ako ih sve ispuni.

Ukoliko dođe do nemogunosti ispunjenja koje određene inidaba, važan je uzrok nemogunosti. Ako dužnik nije odgovoran za nemogunost ispunjenja, obveza ispunjenja te inidbe se gasi. Vjerovnik može tražiti ispunjenje preostalih inidaba ako mu to odgovara, a, ako ne, obveza se u cijelosti gasi. Ako je dužnik kriv za nemogunost ispunjenja, vjerovnik ima pravo na naknadu štete i na ispunjenje ili odustanak od preostalih inidaba.

Iraković (2016) kao obveze s više inidaba razlikuje individualno određene, neodređene i odredive obveze. Individualno određena obveza postoji kad je predmet dužnikove obveze u vrijeme preuzimanja obveze točno određena inidba i jedino ona

može biti predmet valjanog ispunjenja odre ene obveze pa ju je dužnik dužan ispuniti, a vjerovnik može zahtjevati samo ovu inidbu. Neodre ena obveza postoji kad predmet dužnikove obveze nije odre en nikako – ni individualno, ni generi no, ni kao skupna stvar, a ne može se odrediti ni prema sadržaju ugovora.

Odrediva obveza postoji kad dužnikova inidba, kao predmet njegove obveze, nije u vrijeme sklapanja ugovora uop e odre ena ili je odre ena samo djelomi no, ali je odrediva jer se pomo u relevantnih okolnosti može naknadno odrediti kako bi u vrijeme ispunjenja obveze bila to no odre ena.

U odredive obveze spadaju:

- a) generi ke obveze,
  - b) alternativne obveze,
  - c) fakultativne obveze i fakultativne tražbine,
  - d) kumulativne obveze.
- e) nov ane obveze

Nov ane obveze su obveze koje za inidbu imaju odre eni iznos novca.

Zakon o obveznim odnosima u l. 21. propisuje:

Kad obveza ima za inidbu iznos novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj nov anih jedinica na koji obveza glasi, osim kad zakon odre uje što drugo.

Naš se zakon opredijelio za na elo monetarnog nominalizma nasuprot na elu valorizma prema kojem promjena vrijednosti novca odnosno njegove kupovne mo i zahtjeva promjenu visine nov ane svote koja je objekt nov ane obveze. Ako vrijednost novca padne, broj nov anih jedinica treba pove ati, a, ako poraste, broj nov anih jedinica treba smanjiti.

Ipak, kako ne bi došlo do potpunog žrtvovanja na elo ekvivalentnosti i pravi nosti, Zakon o obveznim odnosima propisuje odre ene iznimke od na elo monetarnog nominalizma, a strankama se omogu uje i ugovaranje tzv. zaštitnih klauzula kojima se prevenira gubitak zbog promjene vrijednosti novca:

1. monetarne klauzule,
2. indeksne klauzule,
3. klauzula o kliznoj skali.

Kod monetarnih (zlatnih i valutnih) dopušteno je samo ugovoriti da e se vrijednost ugovorne obveze u doma oj valuti izra unati na temelju cijene zlata ili te aja doma e valute prema odre enoj stranoj valuti. Nije dopušteno, osim u nekim zakonom predvi enim slu ajevima, ugovarati pla anje nov ane obveze u zlatu ili stranoj valuti, a, ako se to ipak u ini, ispunjenje takve obveze može se zahtjevati isklju ivo u valuti RH.

Indeksna klauzula je ugovorna odredba kojom se iznos nov ane obveze u doma em novcu veže za promjene cijene dobara, roba i usluga izraženih indeksom cijena utvr enim od ovlaštene osobe (npr. zavoda za statistiku).

Klauzula o kliznoj skali je ugovorna klauzula prema kojoj se u ugovorima kojima se jedna strana obvezuje izraditi i isporu iti odre ene predmete (npr. ugovor o gra enju)

ugovorena cijena i/ili ovisnom o cijeni potrebnog materijala, rada i drugih troškova proizvodnje, u određeno vrijeme i na određenom tržištu.

Uz novčanu obvezu može nastati i obveza na kamate.

Kamate su naknada za korištenje tih zamjenjivih, pokretnih stvari, najčešće novca.

Vrste kamata prema Crni et al. (2000) su:

1. kamata iz zajma,
2. ugovorna i zakonska,
3. bankarska kamata i
4. diskontna kamata.

Obveza plaćanja kamata je jedna od karakteristika ugovora o zajmu.

Zakonske kamate imaju svoj temelj u zakonskoj normi kojom se dužniku nameće, uz podmirenje glavnice i obveza na kamate.

Tako Zakon o obveznim odnosima u čl. 29. st.1. propisuje:

Dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze duguje, pored glavnice, i zatezne kamate.

O zateznim kamatama Crni (2002) kaže da one nisu naknada štete, već imaju kaznenu i poticajnu funkciju te znaju akcesornosti. Tako je, nije dopušteno ugovaranje zateznih kamata u iznosu koji je manji ili veći od propisanog.

U našem obveznom pravu zabranjen je anatocizam, odnosno naplaćivanje kamata na kamate (dakle na dospjele), a neisplaćene zatezne kamate ne teku zatezne kamate. Zakonom je moguće ustanoviti iznimke.

Ugovorne kamate su naknada za korištenje tih novca ili drugih zamjenjivih stvari, a ta naknada je utvrđena ugovorom utvrđenih ugovorom (osnova ugovornih kamata najčešće je ugovor o zajmu).

Prema Crni (2002) ugovorne kamate teku i kad dužnik nije u zakašnjenu te se ne smiju kumulirati sa zateznim kamatama.

Bankarske kamate mogu biti aktivne i pasivne.

Diskontne kamate idu u dužnikovu korist. Pojavljuju se u vezi s dužnikovim pravom da novčanu obvezu isplati prije roka. Pravo na odbitak mora biti predviđeno ugovorom.

2.2. Ugovori

Ugovor je dvostrani pravni posao, što znači da nastaje o itovanjem volje najmanje dviju strana.

U obveznom pravu postoje obveznopravni ugovori, a to su dvostrani pravni poslovi kojima se zasniva obveznopravni odnos. (Klarić i Vedriš 2014: 401)

2.2.1. Ponuda

O itovanje volje one strane koja nudi sklapanje ugovora naziva se ponuda.

Zakon o obveznim odnosima u članku 253. stavku 1. definira ponudu:

Ponuda je prijedlog za sklapanje ugovora u intenzijski određenoj osobi koji sadrži sve bitne sastojke ugovora.

Ponuda se, u pravilu, upućuje određenoj osobi, ali se može uputiti i neodredenoj grupi osoba (opština ponuda – npr. izlaganje robe u izlogu s naznakom cijene). Ona mora sadržavati najmanje bitne sastojke budućeg ugovora te u njoj mora biti jasno izražena namjera da se sklopi ugovor. Ponuda je, u pravilu, neformalni akt, ali ponuda ugovora zahtjeva sklapanje zakona poseban oblik tako da mora biti u intenzu u tom obliku. Kada ponuda stigne ponuđeniku više se ne može jednostrano opozvati osim ako je opoziv stigao ponuđeniku prije ponude ili barem istodobno s ponudom. Ponuditelj je vezan ponudom do isteka roka koji je u ponudi naznačio. Ako ponuditelj nije naznačio rok, u praksi je to obično 8 dana.

2.2.2. Prihvatanje ponude

Prihvatanje ponude je pozitivno o itovanje volje one strane kojoj je posljata ponuda. Prihvatanje mora dati strana osobno ili pak njezin zakonski ili ugovorni zastupnik. Budući da prihvatom ponude nastaje ugovor, prihvatanje mora sadržajno odgovarati ponudi pa tako ponuđenika izjava da ponudu prihvata uz stanovite izmjene nije prihvatanje, nego odbijanje ponude, a sama njegova izjava smatra se novom ponudom. Prihvatanje se može dati i konkludentnom radnjom, dok se ponuda u tom obliku nikad ne može dati.

Šutnja ponuđenika ne znači prihvatanje ponude.

Iznimka postoji kada ponuđenik stoji u stalnoj poslovnoj vezi s ponuditeljem glede određene robe. Tada se smatra da je prihvatio ponudu koja se odnosi na takvu robu ako ju nije odmah ili u ostavljenom roku odbio. Tako da, osoba koja se ponudila drugom izvršavati njegove naloge za obavljanje određenih poslova i osoba u njemu poslovnu djelatnost spada obavljanje takvih nalog i koja je u stalnoj poslovnoj vezi s ponuditeljem dužna je izvršiti dobiveni nalog ako ga nije odmah odbila.

Ako u navedenim slučajevima ponuda (odnosno nalog) nije odbijena, smatra se da je ugovor sklopljen u trenutku kad je ponuda (odnosno nalog) stigao ponuđeniku.

Prihvat se može povući samo ako ponuditelj primi izjavu o povlačenju prije izjave o prihvatu ili istodobno s njom.

Pravilo je da je ugovor sklopljen u trenutku prihvata ponude, a koji je to trenutak ovisi o tome radi li se o sklapanju ugovora među nima ili odsutnima.

a) sklapanje ugovora među nima

Strane su nazo ne onda kada neposredno pregovaraju, dakle kada se na izjavu odmah neposredno može dati protuizjava.

To je npr. ako se nalaze u istoj prostoriji, ako je jedan ili su obje predstavljene svojim zastupnicima, a oni su u situaciji da neposredno pregovaraju, kad ugovor sklapaju telefonski ili neposredno radiovezom.

Nasuprot tomu, ponuda telefaksom ne smatra se ponudom nazo noj osobi.

Ugovor je sklopljen im su se strane sporazumjele o bitnim sastojcima ugovora, odnosno kad ponuđenik prihvati ponudu.

b) sklapanje ugovora među odsutnima

Strane su odsutne ako ugovor sklapaju tj. daju ponudu i odgovor na ponudu prepiskom, kad ugovor sklapaju preko glasnika te kad ugovor sklapaju brzojavom, telefaksom i elektroničkim putem (u nekim slučajevima).

Ugovor među odsutnima je sklopljen u trenutku kad ponuditelj primi izjavu ponuđenika da prihvata ponudu, pri čemu nije važno je li ponuditelj saznao za prihvat.

Ako prihvat ne stigne ponuditelju u zakonskom ili ostavljenom roku, ponuditelj prestaje biti vezan svojom ponudom, a zakašnjeli prihvat može imati karakter nove ponude.

Zakon o zaštiti potrošača (NN 41/14, 110/15) uvodi pojam ugovora na daljinu koji definira u I. 5, t. 27.:

»ugovor na daljinu« je ugovor sklopljen između trgovca i potrošača u okviru organiziranog sustava prodaje ili pružanja usluge bez istodobne fizičke prisutnosti trgovca i potrošača na jednome mjestu pri čemu se do trenutka sklapanja ugovora te za sklapanje ugovora isključivo koristi jedno ili više sredstava daljinske komunikacije.

Kao sredstva daljinske komunikacije podrazumijeva sva sredstva koja se bez istodobne fizičke prisutnosti trgovca i potrošača mogu koristiti za sklapanje ugovora na daljinu, kao što su adresirani i neadresirani tiskani materijal, univerzalna pisma i dopisnice, tiskane promidžbene poruke s narudžbenicom, katalogi, telefoni s ljudskim posredovanjem i bez njega, radio, telefon, videotekst, telefaks, televizija, internet i elektronička pošta.

2.2.3. Sklapanje ugovora pristupanjem (adhezijom)

Sklapanje ugovora pristupanjem (adhezijom) nastaje prihvatom jednog ugovaratelja već unaprijed utvrđenih i objavljenih poslovnih uvjeta drugog ugovaratelja.

Ponuditelj koji u svom redovitom poslovanju svakodnevno sklapa velik broj po sadržaju potpuno identičnih ugovora izrađuje unaprijed svoje poslovne uvjete kojima nudi sklapanje ugovora. Određuju i objavljaju i svoje poslovne uvjete ponuditelj ih upućuje neodredenoj grupi osoba.

„Ustanove visokog obrazovanja, u pravilu, sa studentima, prilikom upisa na visoko učilište sklapaju ugovor kojim reguliraju međusobna prava i obveze tijekom studija.

Obzirom da se radi o ugovoru koji je vezan za redovito poslovanje visokih učilišta te je usklađen s opštim aktima visokih učilišta, druga strana ne može pregovarati, niti utjecati na pojedine odredbe tog ugovora. Dakle, ovdje se radi o sklapanju ugovora pristupanjem (adhezijom)“ (Mlađenović 2016: 348,349).

Poslovni uvjeti običajno su tiskani u obliku obrazaca.

Zakon o obveznim odnosima u članku 295. definira posebne uvjete poslovanja:

- (1) *Opći i posebni uvjeti ugovora su ugovorne odredbe sastavljene za vremenski broj ugovora koje jedna ugovernica strana (sastavlja) prije ili u trenutku sklapanja ugovora predlaže drugoj ugovernoj strani, bilo da su sadržani u formularnom (tipskom) ugovoru, bilo da se na njih ugovor poziva.*
- (2) *Opći i posebni uvjeti ugovora dopunjuju posebne pogodbe utvrđene među ugovarateljima u istom ugovoru, i u pravilu obvezuju kao i one.*
- (3) *U slučaju neslaganja općih uvjeta i posebnih pogodbih, vrijede one posljednje.*
- (4) *Opći i posebni uvjeti ugovora moraju se objaviti na uobičajeni način.*
- (5) *Opći i posebni uvjeti obvezuju ugovernicu stranu ako su joj bili poznati ili morali biti poznati u vremenu sklapanja ugovora.*

Za nepoštene odredbe općih uvjeta ugovora Zakon o obveznim odnosima predviđa njihovu ništetnost (članak 296. stavak 1.):

Ništetne su odredbe općih uvjeta ugovora koje, suprotno na elu savjesnosti i poštenja, prouzročuju oiglednu neravnopravnost u pravima i obvezama strana na štetu suugovaratelja sastavlja a ili ugrožavaju postizanje svrhe sklopljenog ugovora, ak i ako su opći i uvjeti koji ih sadrže odobreni od nadležnog tijela.

2.2.4. Predugovor (preliminar)

Predugovor je ugovor kojim se preuzima obveza kasnijeg sklapanja drugog, glavnog ugovora (Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, l. 268, st. 1.). On je samostalan i potpun ugovor, ali se sadržaj njegove inidbe sastoji u sklapanju budućeg glavnog ugovora. Za pravovaljanost je potrebno da u njemu budu sadržani bitni sastojci glavnog ugovora.

Za predugovor vrijedi načelo neformalnosti, a, ako se za valjanost glavnog ugovora zahtijeva određeni oblik, u tom se obliku mora sklopiti i predugovor.

Strane su dužne ispuniti obvezu iz predugovora, a ako jedna strana odbija sklopiti glavni ugovor, druga je strana ima pravo tužiti. U tom slučaju sud će joj naložiti da to učini u roku koji sud odredi.

Sklapanje glavnog ugovora može se zahtijevati u roku od 6 mjeseci nakon isteka roka predviđenoga za njegovo sklapanje, a, ako taj rok nije predviđen, onda od dana kad je prema naravi posla i okolnostima ugovor trebao biti sklopljen.

Predugovor ne obvezuje ako su se okolnosti od njegova sklapanja toliko izmijenile da ne bi bio ni sklopljen da su takve okolnosti postojale u vrijeme sklapanja.

Nema retroaktivnosti glavnog ugovora, on proizvodi pravne učinke od dana njegova sklapanja, a ne od dana sklapanja predugovora.

2.3. Pojačanje obveznopravnog odnosa

Pojačanje obveznopravnog odnosa je institut kojim se pozicija jedne strane, obično vjerovnika, još pojačava.

Prema Klarić i Vedrišu (2014) pojačanje obveznopravnog odnosa može biti osobno i stvarno.

a) Sredstva stvarnog pojačanja su:

- 1) odgovornost za materijalne i pravne nedostatke inidbe
- 2) prekomjerno oštete enje
- 3) kapara
- 4) pravo zadržanja

b) Sredstva osobnog pojačanja su:

- 1) jamstvo ili poručanstvo
- 2) ugovorna kazna ili penal

2.3.1. Odgovornost za materijalne i pravne nedostatke inidbe

Nedostaci se odražavaju kao fakti ke mane stvari (ako stvar nema uobičajena ili ugovorena svojstva) ili kao pravni nedostaci (pravo ne postoji uopće ili ne postoji u onom obujmu i sadržaju kako je ugovoren).

Odgovornost za materijalne i pravne nedostatke inidbe se podrazumijeva u svakom naplatnom pravnom poslu te spada u tzv. prirodne sastojke pravnog posla (ako stranke ne žele da ih se tereti za odgovornost za nedostatke inidbe, moraju njezinu ograničenuje ili isključuju posebno ugovoriti).

Za ostvarivanje zahtjeva iz odgovornosti za nedostatke inidbe moraju se kumulativno ispuniti sljedeće opštene prepostavke:

- a) naplatni pravni posao,
- b) materijalni nedostaci moraju postojati u trenutku prijelaza rizika na stjecatelja ili su posljedica uzroka koji je postojao prije tog trenutka, a pravni nedostaci u trenutku ispunjenja ugovora,
- c) da stjecatelj nije znao niti je morao znati za nedostatke.

Gorenc et al. (2005) smatraju kako bi pravila o odgovornosti za pravne i materijalne nedostatke trebalo primjenjivati na sve dvostranoobvezne ugovore, a ne samo na naplatne.

Zakon o obveznim odnosima u čl. 401. definira kada postoje materijalni nedostaci:

(1) Nedostatak postoji:

- 1) ako stvar nema potrebna svojstva za svoju redovitu uporabu ili za promet,
- 2) ako stvar nema potrebna svojstva za posebnu uporabu za koju je kupac nabavlja, a koja je bila poznata prodavatelju ili mu je moralna biti poznata,

- 3) ako stvar nema svojstva i odlike koje su izrijekom ili prešutno ugovorene, odnosno propisane,
- 4) kad je prodavatelj predao stvar koja nije jednaka uzorku ili modelu, osim ako su uzorak ili model pokazani samo radi obavijesti,
- 5) ako stvar nema svojstva koja inačice postoje kod drugih stvari iste vrste i koja je kupac mogao opravdano očekivati prema naravi stvari, posebno uzimajući u obzir javne izjave prodavatelja, proizvođača i njihovih predstavnika o svojstvima stvari (reklame, označavanje stvari i dr.),
- 6) ako je stvar nepravilno montirana pod uvjetom da je usluga montaže uključena u ispunjenje ugovora o prodaji,
- 7) ako je nepravilna montaža posljedica nedostatka u uputama za montažu.

Odgovornošć u za materijalne nedostatke opterećen je kod naplatnih poslova onaj ugovaratelj ija se obveza sastoji u predaji stvari. On odgovara za nedostatke ako su ispunjene pretpostavke odgovornosti.

Prije svega odgovara se za one materijalne nedostatke koje je stvar imala u trenutku prijelaza rizika na stjecatelja, dakle u trenutku predaje. Odgovornost je postojati ak i ako otučitelj nije znao za nedostatke. Otučitelj je odgovarat i za one materijalne nedostatke koji se pojave nakon prijelaza rizika na stjecatelja ako su posljedica uzroka koji je postojao prije toga (npr. životinja je bila zaražena bolesć u prije prodaje).

Odgovornost za materijalne nedostatke ne postoji:

- 1) ako je stvar stećena besplatnim pravnim poslom,
- 2) ako je stvar prodana na prisilnoj javnoj prodaji,
- 3) ako su u trenutku sklapanja bili poznati stjecatelju ili mu nisu mogli ostati nepoznati,
- 4) kad je ugovorom isključena,
- 5) kada se te odgovornosti odrekni,
- 6) ako se nedostaci pokažu nakon što je proteklo dvije godine od predaje stvari, a kod trgovca kog ugovora 6 mjeseci.

Onaj tko pravodobno i uredno obavijesti o nedostatku može po svom izboru koristiti jedno od sljedećih prava:

- 1) zahtijevati da se nedostatak ukloni ili da mu se predala druga takva stvar bez nedostatka,
- 2) zahtijevati sniženje cijene,
- 3) izjaviti da raskida ugovor,
- 4) zahtijevati naknadu štete u svakom od navedenih slučajeva, uključujući štetu koju je zbog nedostataka pretrpio na drugim svojim dobrima.

Sukladno I. čl. 43. Zakona o zaštiti potrošača (NN 41/14, 110/15):

U slučaju materijalnog nedostatka na proizvodu na odnose potrošača i trgovca primjenjuju se odredbe Zakona o obveznim odnosima o odgovornosti za materijalne nedostatke stvari.

Odgovornost za pravne nedostatke postoji kod naplatnih pravnih poslova, a za nastajanje te odgovornosti važan je trenutak ispunjenja ugovora, a ne trenutak predaje stvari.

Odgovornost za pravne nedostatke javlja se, prije svega, kada je prenositelj trebao prenijeti pravo vlasništva na stvari, a nije bio vlasnik. Odgovornost postoji i onda kada je trebalo prenijeti stvar slobodnu od tereta, a pokaže se da na stvari postoji neko pravo u korist treće osobe.

Kad se pokaže da treća osoba polaze neko pravo na stvar, stjecatelj je o tome dužan obavijestiti otu ivatelja i postaviti svoj zahtjev koji se sastoji od poziva otu ivatelju da u razumnom roku osloboodi stvar od prava ili zahtjeva treće osobe ili da stjecatelju isporuči drugu stvar koja nije opterećena pravnim nedostatkom.

Ne uđe u vlasti li otu ivatelj zahtjevu, a treći oduzme stvar preko suda stjecatelju, ugovor se po samom zakonu automatski raskida. To je slučaj tzv. potpune evikcije.

Ako nije došlo do oduzimanja stvari, ali je stjecateljevo pravo umanjeno ili ograničeno pravima treće osobe na toj stvari (tzv. djelomična evikcija), stjecatelj može po svom izboru raskinuti ugovor ili zahtijevati smanjenje cijene.

Uz svaku od navedenih mogunosti, stjecatelj može istaknuti i zahtjev za naknadu pretrpljene štete.

2.3.2. Prekomjerno oštećenje

Prekomjerno oštećenje je oštećenje u nesrazmjeru između inidbe i protu inidbe.

Prema Zakonu o obveznim odnosima (članak 375. stavak 1.):

Ako je između inidaba ugovornih strana u dvostrano obveznom ugovoru postojao u vrijeme sklapanja ugovora oštećenje u nesrazmjeru, oštećenja strana može zahtijevati poništaj ugovora ako za pravu vrijednost tada nije znala niti je morala znati.

Kako bi odgovornost nastala, moraju biti ispunjene sljedeće pretpostavke:

1. naplatni posao,
2. oštećenje u trenutku sklapanja ugovora,
3. oštećenje ene strane u vrijeme sklapanja ugovora nije znala niti je morala znati za pravu vrijednost inidbe.

Oštećenje ene strane može zahtijevati poništaj ugovora, a druga strana ima pravo ponuditi dopunu do prave vrijednosti.

Pravo na poništaj prestaje godinu dana nakon sklapanja ugovora, a ne može se zahtijevati ako se radi o besplatnim ugovorima, ugovorima na sreću, ugovorima o nagodbi, trgovim ugovorima, javnoj prodaji i ako je viša cijena za stvar dana iz osobite naklonosti.

Pojam trgovac kog ugovora definira članak 14., stavak 2. Zakona o obveznim odnosima:

Trgovac je ugovori, prema ovom Zakonu, jesu ugovori što ih sklapaju trgovci među sobom u obavljanju djelatnosti koje nije predmet poslovanja barem jednoga od njih ili su u vezi s obavljanjem tih djelatnosti.

Prema Zakonu o trgovci kog društvinga, članak 1., stavak 1.:

Trgovac je, ako ovim Zakonom nije druga ije određeno, pravna ili fizička osoba koja samostalno trajno obavlja gospodarsku djelatnost radi ostvarivanja dobiti proizvodnjom, prometom robe ili pružanjem usluga na tržištu.

Odricanje od prava na poništaj unaprijed nema pravni učinak.

2.3.3. Kapara

Kapara je iznos novca ili određena količina drugih zamjenjivih stvari koju jedna strana daje drugoj u trenutku sklopanja ugovora kao znak da je ugovor sklopljen i kao sigurnost da će ispuniti obveze iz ugovora.

Ugovor se smatra sklopljenim kad je kapara dana. Kapara je znak da je ugovor sklopljen te sigurnost da će se obveza ispuniti. Kad se ugovor ispuni, kapara se vrati unava ako je istovrsna s ugovornom inidbom, a inače se vraća.

Zakon o obveznim odnosima za neispunjerenje ugovora u čl. 304. propisuje:

(1) Ako je za neispunjerenje ugovora odgovorna strana koja je dala kaparu, druga strana može po svojem izboru zahtijevati ispunjenje ugovora, ako je to još moguće, ili tražiti naknadu štete, a kaparu vrati unati u naknadu ili vratiti ili se zadovoljiti primljrenom kaparom.

(2) Ako je za neispunjerenje ugovora odgovorna strana koja je primila kaparu, druga strana može, po svojem izboru zahtijevati ispunjenje ugovora, ako je to još moguće, ili tražiti naknadu štete i vrati anje kapare, ili tražiti vrati anje dvostruku kapare.

Presuda Županijskog suda u Slavonskom Brodu, br. GŽ 1434/2017-2:

„Predmet spora je zahtjev tužitelja da mu tuženik isplati dvostruku kaparu (2 x 5.000 EUR) u iznosu od 150.000,00 kn sa zakonskom zateznom kamatom, tvrde i da je tuženik (prodavatelj) kriv za neispunjerenje ugovora.

Pobjijanom presudom tužbeni zahtjev je odbijen jer prvostupanjski sud zaključuje da je za neispunjerenje ugovora odgovoran tužitelj, budući da nije isplatio tuženiku ugovorenou kupoprodajnu cijenu, koja po utvrdienu suda iznosi 50.000 EUR, pa je tuženik, sukladno članku 304. stavak 1. Zakon o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 35/05, 41/08, 63/08, 134/09, 94/13, 78/15), ovlašten zadržati primljenu kaparu.“

Kod djelomičnog ispunjenja ugovora vjerovnik ne može zadržati kaparu, nego samo zahtijevati ispunjenje preostalog dijela obveze i naknadu štete zbog zakašnjenja ili zahtijevati samo naknadu štete zbog nepotpunog ispunjenja. U oba slučajevima se kapara vrati unava u naknadu štete.

Kapara se može ugovoriti i kao odustatnina. To je slučaj kada se uz kaparu ugovori pravo da se odustane od ugovora. Odustane li od ugovora strana koja je dala kaparu, ona ju gubi, a ako odustane strana koja je kaparu primila, ona ju vrati u dvostrukom iznosu.

2.3.4. Pravo zadržanja

Zakon o obveznim odnosima definira pravo zadržanja u čl. 72. st.1:

Vjerovnik dospjele tražbine u čijim se rukama nalazi neka dužnikova stvar ima pravo zadržati je dok mu ne bude ispunjena tražbina.

Razlike u odnosu na založno pravo:

1. pravo zadržanja prestaje gubitkom fakti ne vlasti na stvari, dok založno pravo u tom slučaju ne prestaje,
2. pravo zadržanja je neprenosivo, a založno pravo prenosivo,
3. pravo zadržanja nastaje *ex lege*, založno pravo u pravilu nastaje ugovorom.

Ključni elementi nastanka prava zadržanja su postojanje stvari na jednoj i tražbine na drugoj strani.

Objektom prava zadržanja mogu biti sve pokretne i nepokretne stvari u prometu, a ne mogu biti stvari osobne naravi i stvari koji se izašle iz posjeda dužnika protivno njegovoj volji te one stvari koje se ne mogu izložiti prodaji.

Tražbina mora biti dospjela (iznimno vjerovnik ima pravo zadržanja i za svoju nedospjelu tražbinu ako je dužnik postao nesposoban za plaćanje) te utuživa.

Pravo zadržanja prestaje:

- isplatom tražbine, oprostom duga, prijebojem, novacijom,
- sjedinjenjem,
- gubitkom fakti ne vlasti na stvari,
- davanjem odgovarajućeg osiguranja tražbine.

2.3.5. Jamstvo

Zakon o obveznim odnosima definira jamstvo u čl. 104:

Ugovorom o jamstvu jamac se obvezuje prema vjerovniku da će ispuniti valjanu i dospjelu obvezu dužnika, ako to ovaj ne učini.

Ugovor o jamstvu obvezuje jamca samo ako je izjavu o jamstvu učinio u pisanom obliku.

Za obvezu glavnog dužnika jamac odgovara cijelom svojom imovinom.

Jamac može biti samo osoba koja ima potpunu poslovnu sposobnost.

Karakteristike jamstva:

1. akcesornost – prepostavlja postojanje valjane obveze glavnog dužnika,
2. supsidijarnost – vjerovnik može zahtijevati ispunjenje obveze od jamca tek onda kad se nije uspio namiriti od glavnog dužnika.

Vrste jamstva:

1. redovito ili obično – obveza jamca je akcesorna i supsidijarna,
2. solidarno – postoji u slučaju da se jamac obveže kao jamac platac (vjerovnik može zahtijevati ispunjenje cijele obveze bilo od glavnog dužnika bilo od jamca ili od obojice istodobno),
3. podjamstvo – ugovor kojim se netko treba i obvezuje vjerovniku, ali ne za dužnika, nego za jamca (jamstvo je za jamca).

Kad jamac ispunji obvezu glavnog dužnika, sva vjerovni ka prava prelaze na jamca (tzv. zakonska subrogacija). Jamstvo kao akcesorna obveza prestaje ako je na bilo koji način prestala obveza glavnog dužnika, ali može prestati i samostalno.

2.3.6. Ugovorna kazna ili penal

Ugovorna kazna ili penal je ugovorom unaprijed utvrđen iznos novca ili druga imovinska korist koju se dužnik obvezuje isplatiti ili prepustiti vjerovniku ako ne ispunji svoju obvezu, ako zakašnji s njezinim ispunjenjem ili ju neuredno ispunji.

Sporazum o ugovornoj kazni je akcesoran jer on dijeli pravnu sudbinu obvezu na tjele se osiguranje odnosi. Prestankom glavne obvezu, prestaje i sporazum o ugovornoj kazni.

Ugovorna kazna ne može biti ugovorena za novane obvezu jer se za slučaj neispunjerenja ili zakašnjenja u ispunjenju novih obvezu plaćaju zatezne kamate.

Stajalište sudske prakse je da dužnik na dospjele, a neisplaćene iznose ugovorne kazne duguje zatezne kamate (VSRH, Rev-800/97 od 21. travnja 1998.).

Ako je penal ugovoren za slučaj neispunjerenja obvezu, strana u koju je korist penal ugovoren može zahtijevati ispunjenje ugovora ili ugovornu kaznu, dakle zahtjev je alternativan.

Ako je penal ugovoren za slučaj zakašnjenja ili neurednog ispunjenja, vjerovnik može zahtijevati ispunjenje glavne obvezu i penal, dakle vjerovnikov zahtjev je kumulativan.

Sud je dužan na zahtjev dužnika smanjiti iznos ugovorne kazne ako je ona nerazmjerne visoka s obzirom na vrijednost i znane obvezu, što potkrepljuje i sudska praksa: „sud drugog stupnja je pravilno postupio kada je obvezu tuženika pravilno pravno označio kao zahtjev na plaćanje ugovorne kazne te istu smanjio primjenom I. 274. ZOO-a na zahtjev tuženika kao dužnika na iznos koji je i po ocjeni ovoga suda primjereno s obzirom na znane enje i vrijednost predmeta spora“ (VSRH Revr 357/06-2 od 13. rujna 2006.).

Dodatni kriterij za smanjenje ugovorne kazne u sudske prakse je i stvarno pretrpljena šteta, ali Turkalj i Artuković (2012) smatraju da kriterij stvarno pretrpljene štete dolazi u obzir samo ako je šteta manja od ugovorene visine ugovorne štete.

2.4. Promjene u obveznopravnom odnosu

Kako bi obveznopravni odnos bio određen, potrebno je odrediti subjekte (na objema stranama tog odnosa) te objekt, s tim da objekt može biti i odrediv.

U okviru određenog obveznopravnog odnosa može doći do promjene bilo subjekata, bilo objekta, odnosno sadržaja. Ukoliko dođe do promjene sadržaja na način da se mijenja glavna inicijativa ili pravna osnova, dolazi i do promjene pravnog identiteta obveznopravnog odnosa.

1. Promjena subjekata

- a) Promjena vjerovnika
  - 1. Cesija
  - 2. Personalna subrogacija
- b) Promjene na strani dužnika
  - 1. Preuzimanje duga
  - 2. Pristupanje dugu
  - 3. Preuzimanje ispunjenja
- c) Prijenos ugovora
- d) Asignacija ili uputa

2. Promjena sadržaja

- a) Novacija ili obnova
- b) Nagodba ili poravnanje

2.4.1. Promjena subjekata

2.4.1.1. Promjena vjerovnika

Cesija

Cesija je ugovor kojim vjerovnik svoju ovnu tražbinu prenosi na drugu osobu. On nastaje u trenutku sporazuma između starog i novog vjerovnika, što znači da je konsenzualan i dvostran. Iznimno nije trebati pristanak dužnika ako je tako ugovorenno. Cesija može biti dobrotvorna ili ugovorna, zakonska i nužna.

Objekt cesije može biti samo prenosiva tražbina. Neprenosive (strogo osobne tražbine, tražbine koji je prijenos zakonom zabranjen i tražbine koje se po naravi protive prenošenju na drugog) se ne mogu ustupati.

Personalna subrogacija

Personalna subrogacija je prijelaz vjerovnikove tražbine na osobu koja ju je ispunila umjesto dužnika.

Ugovorna personalna subrogacija postoji kad ispunitelj, prije ispunjenja ili prije ispunjenju, ugovori s vjerovnikom da tražbina prije e na njega sa svim ili nekim sporednim pravima.

Ispunitelj može skloputi ugovor i s dužnikom, ali samo prije ispunjenja.

Predmet personalne subrogacije mogu biti samo prenosiva prava.

Do zakonske personalne subrogacije dolazi kada ispunitelj ima pravni interes ispunjenja obveze. Na njega prelazi tražbina sa svim sporednim pravima u trenutku ispunjenja.

2.4.1.2. Promjene na strani dužnika

Preuzimanje duga

Dug se preuzima ugovorom između dužnika i trećega uz vjerovnikov pristanak.

Ako vjerovnik ne pristane, nastaje ugovor o preuzimanju ispunjenja. Ako je preuzimatelj prezadužen, a vjerovnik to nije znao, ugovor ima u inak ugovora o pristupanju dugu.

Objekt ne može biti strogo osobna dužnikova inidba.

Sporedna prava ostaju i dalje.

Pristupanje dugu

Ugovorom između vjerovnika i trećeg, kojim se obvezuje vjerovniku da će ispuniti njegovu tražbinu, treći stupa u obvezni odnos pored dužnika.

Treći se od dužnika može namiriti s naslova ugovorne personalne subrogacije.

Preuzimanje ispunjenja

Ugovorom između dužnika i trećeg treći preuzima obvezu ispunjenja dužne inidbe umjesto dužnika. Taj se ugovor naziva još i ugovor o ispunjenju.

Vjerovnik ne može trećeg tužiti na ispunjenje, ali je dužan ispunjenje primiti.

Treći odgovara dužniku za štetu koju ovaj pretrpi ako treći ne ispunji obvezu.

2.4.1.3. Prijenos ugovora

Svaka ugovorna strana može, ako na to pristane druga strana, prenijeti ugovor na neku treću osobu koja time postaje nositelj svih njezinih prava i obveza iz toga ugovora. (Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, l. 127., vst. 1.)

Prenositelj odgovara primatelju za valjanost prenesenog ugovora, ali mu ne jamči da će druga strana ispuniti svoje obveze iz prenesenog ugovora, osim ako se na to posebno obvezao.

Druga strana može isticati primatelju sve prigovore iz prenesenog ugovora i one koje ima iz drugih odnosa s njim, ali ne i prigovore koje ima prema prenositelju.

2.4.1.4. Asignacija ili uputa

Asignacija ili uputa je izjava uputitelja kojom ovlaštuje uputnika da u svoje ime, a za razliku uputitelja, ispunjava i inidbu primatelju upute, a primatelja upute ovlaštuje da u svoje ime, a za njegov razliku, primi inidbu od uputnika.

Primjer asignacije je kada jedna osoba, koja je prodala svoj mobitel drugoj osobi za 1.000,00 kuna, ovlasti tuto osobu da plati iznos od 1.000,00 kuna tretjoj osobi koja je vlasnik stana s kojom prodavatelj ima sklopljen ugovor o najmu stana s ugovorenom mjesecnom najamnim u iznosu od 1.000,00 kuna, a tretja osoba ovlasti da primi taj iznos na ime neplatne nene najamnine.

2.4.2. Promjena sadržaja

2.4.2.1. Novacija ili obnova

Novacija ili obnova je ugovor kojim strane mijenjaju ili pravnu osnovu ili glavnu inidbu svoje dosadašnje obvezu.

Novacija se nikad ne predstavlja, namjera noviranja mora biti jasno izražena.

Stara obveza mora biti pravno valjana, inačice je novacija bez ugovora.

Ako je pobjedna, moguće je obnova (ako je dužnik znao za razlog pobjejnosti).

Ne smatra se novacijom promjena koja se ne odnosi na glavnu inidbu npr. rok, kamata, ugovorna kazna i sl. niti izdavanje isprave o dugu, mjenice ili eka.

2.4.2.2. Nagodba

Nagoda je ugovor kojim strane svoje sporne i dvojbene tražbine uređuju tako da svaka ponešto odstupi od svog zahtjeva.

Pravo je sporno kad nema suglasja o njegovoj opstojnosti, a dvojbeno kad su sporni struktura i obujam njegova sadržaja i kad je neizvjesno njegovo ostvarenje.

Nagodba je ništetna ako su strane u zabludi u vezi s postojanjem pravnog odnosa.

Bitno je da se temelji na uzajamnim popuštanjima, inačice se ne radi o nagodbi.

Ugovor o nagodbi je po svojim karakteristikama dvostranoobvezan i naplatan.

Nagodba je valjana kad strana ima sposobnost raspolažanja pravom koje je predmet nagodbe.

Sadržaj nagodbe ne mogu biti prava kojima se ne može raspolažati, odnosno sve što je protivno Ustavu, prisilnim propisima i moralu.

2.4.3. Djelovanje ugovora

2.4.3.1. Djelovanje među ugovarateljima

Ugovorom se stvaraju prava i obveze za ugovorne strane, ali se njegovi učinci protežu i na univerzalne sljednike, osim kada su strogo osobne naravi ili su to ugovaratelji svojom voljom isključili.

2.4.3.2. Djelovanje prema trećima

Prema Klarić i Vedrišu (2014) iznimke od pravila relativnog djelovanja ugovora su:

a) Ugovaranje u korist treće kojim se jedna ugovorna strana obvezuje drugoj da će ispuniti određenu iniciju u korist treće osobe.

b) Obećanje radnje treće osobe

Obećanje drugom da će treće nešto učiniti ili propustiti trećega ne obvezuje, a obećatelj odgovara za štetu koju bi drugi pretrpio zbog toga što treće ne pristaje obvezati se ili ispuniti određenu radnju. Obećatelj neće odgovarati ako je drugom obećao da će se samo zauzeti kod trećega da se ovaj obvezuje nešto učiniti ili propustiti, a u tome nije uspio i pored svega potrebnog zalaganja.

c) Pobijanje dužnikovih pravnih radnji.

2.5. Prestanak obveznopravnog odnosa

Sudionicima obveznopravnog odnosa je u interesu da taj odnos prestane budući da se njegova funkcija najbolje ostvaruje njegovim prestankom.

Po Klari u i Vedrišu (2014) obveznopravni odnos prestaje nastupanjem jedne od sljedećih injenica:

1. ispunjenje
2. nemogućnost ispunjenja
3. raskid ugovora
4. prijeboj
5. otpust duga
6. protek vremena i otkaz
7. ostali načini:
  - a) smrt dužnika ili vjerovnika
  - b) novacijom
  - c) sjedinjenjem
  - d) propisom

2.5.1. Ispunjene

Ispunjene je prestanak obveznopravnog odnosa pravilnim i urednim ispunjenjem dužne inidbe.

U strogo osobnim obvezama inidbu može ispuniti samo dužnik, dok u ostalim može i treće osoba.

Osim vjerovniku, obveza se može ispuniti i osobi određenoj zakonom, odlukom suda, ugovorom između dužnika i vjerovnika ili vjerovnikovom voljom.

Opština pravila

Dužnik ispunjava onu inidbu koja je objekt tog obveznopravnog odnosa.

Iznimno, sporazumom između vjerovnika i dužnika dužnik može dati, a vjerovnik primiti nešto drugo (davanje umjesto isplate) ili dužnik može predati neku stvar ili neko pravo da ih vjerovnik prodaje pa se naplati (davanje radi isplate).

Dužnik nije ovlašten ispunjavati na dijelove niti je vjerovnik dužan primiti isplatu na dijelove, osim kada to nalaže narav obaveze i kod novih obaveza.

U dvostranoobveznim pravnim poslovima jedan ugovaratelj može tražiti ispunjenje inidbe samo ako je svoju inidbu ispunio ili ju je spreman ispuniti.

Dužnik je obvezan ispuniti na određenom mjestu, u određeno vrijeme i na određeni način (mjerodavno je ono što su stranke ugovorile).

Zakašnjenje

Zakašnjenje je povreda obveznopravnog odnosa koja se sastoji u neodržanju ugovornih ili zakonskih rokova ispunjenja ili primanja ispunjenja.

Zakašnjenje dužnika nastaje kada dužnik nije svoju obvezu ispunio na vrijeme (u roku određenom za ispunjenje ili, ako roka nema, kada vjerovnik pozove dužnika na ispunjenje obveze).

Zakašnjenje vjerovnika nastaje kada vjerovnik nije primio svoje ispunjenje na vrijeme (ako bez osnovanog razloga odbije primiti ispunjenje ili ga svojim ponašanjem sprječi).

2.5.2. Nemogućnost ispunjenja

Kada ispunjenje postane nemoguće zbog događaja ili okolnosti za koje dužnik ne odgovara, obveza prestaje.

Radi se o vanjskim, izvanrednim i nepredvidivim okolnostima koje su nastale poslije sklapanja ugovora, a dužnik ih nije mogao sprječiti, otkloniti niti izbjegi.

Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske br. Rev 262/10 to potkrijepljuje:

„U smislu odredbe I. 21. Zakona o zakupu poslovnog prostora nakon prestanka zakupa zakupnik je dužan predati zakupcu poslovni prostor u stanju u kojem ga je primio, a što tuženik nije mogao kada je prostor uništen u požaru nakon dvije godine vršenja zakupa.

U takvim okolnostima, o čemu je da je došlo do nemogućnosti ispunjenja ugovornih obaveza, za koju ne odgovara ni jedna od stranaka, sve u smislu odredbe I. 137. st. 1. ZOO-a, a što je imalo za posljedicu gašenje obaveza kako tužitelja kao zakupodavca, tako i tuženika kao zakupca... U konkretnom slučaju kako za požar u zakupljenom prostoru nisu odgovorni ni tužitelj ni tuženik, a zbog čega je ispunjenje tuženikove ugovorne obaveze u smislu varanja lokala u stanju kakvom ga je primio postalo nemoguće, pošto je lokal izgorio u požaru, nužno je zaključiti da se time njegova obaveza iz ugovora ugasila. U skladu s tim tužitelja kao zakupodavca ne pripada ni potraživati od tuženika kao zakupca trošak uspostave lokala u stanju kakvom je bio, a posljedi no tome niti može potraživati od tuženika trošak izgubljene zarade, a zbog nemogućnosti davanja ovog prostora u zakup.“

2.5.3. Raskid ugovora

Raskid ugovora je način prestanka valjanog ugovora koji još nije ispunjen ili je samo djelomično ispunjen.

Ugovor se može raskinuti na osnovi volje stranaka ili na osnovi zakona.

a) Raskid na osnovi stranake volje

Stranke ugovora mogu raskinuti sporazumno ili jednostrano.

1. Sporazumno raskid

Ugovor kojim ugovorne strane odustaju od postojećeg, valjanog ugovora prije njegova ispunjenja. On je moguće samo ako ugovor nije ispunjen ili je samo djelomično ispunjen.

Zakon o obveznim odnosima predviđa neformalnost oblika osim kada je druga ije predviđeno zakonom ili ako cilj zbog kojega je propisan zahtjeva da i raskid bude u istom obliku.

2. Jednostrani raskid na temelju ugovora

Ugovorne strane mogu ugovornim klauzulama osigurati sebi pravo jednostranog raskida ugovora. One moraju točno i određeno navesti razloge zbog kojih mogu jednostrano raskinuti ugovor.

b) Raskid na osnovi zakona

U nekim slučajevima zakon ovlaštuje jednu ugovornu stranu da jednostranom izjavom volje raskine ugovor, a u nekim se ugovor raskida po samom zakonu.

1. Jednostrani raskid

a) Raskid zbog neispunjerenja

U slučaju neispunjerenja dvostranoobveznog ugovora u roku (kad rok nije bitan sastojak ugovora) vjerovnik može raskinuti ugovor, ostavljajući dužniku primjereno naknadni rok za ispunjenje. Ako ni tada ne ispuni obvezu, ugovor se raskida po samom zakonu.

b) Raskid zbog promijenjenih okolnosti

Ugovorna strana može zahtijevati izmjenu ili raskid ugovora ako bi joj zbog izvanrednih okolnosti nastalih nakon sklapanja ugovora ispunjenje obveze postalo pretjerano otežano ili bi joj nanijelo pretjerani gubitak.

2. Raskid *ex lege*

Do raskida dolazi po ispunjenju prepostavki koje zakon predviđa (npr. kod fiksnih ugovora kod kojih je ispunjenje u roku bitan sastojak ugovora, ugovor se raskida ako dužnik ne ispuni obvezu u ugovorenom roku).

Presuda Vrhovnog suda br. Rev 852/07 objavlja posljedice *ex lege* raskida: „time što tuženik M. V. nije ispunio svoju obvezu uplate 3.000.000,00 eura u roku za kojeg su utvrdili da je bitan sastojak ugovora, po samom zakonu (*ex lege*) nastupio raskid ugovora. Takvo pravno stajalište ima temelj u čl. 125. st. 4. u vezi sa čl. 1. istog članka Zakona o obveznim odnosima. Naime, kad je ispunjenje obveze u određenom roku bitan sastojak ugovora, pa dužnik ne ispuni obvezu u tom roku, ugovor se raskida po samom zakonu. U takvom slučaju, prema stajalištu revizijskog suda, nije potrebna nikakva vjerovnikova obavijest dužniku jer je raskid ugovora nastupio po sili zakona. Obavijest bi značila samo utvrđenje (deklaraciju) već nastupjeli injenice raskida ugovora. Ta obavijest, dakle, nema konstitutivno značenje. Izostanak takve obavijesti

ne dovodi dužnika u povoljniji pravni položaj jer dužnik mora znati kakve su posljedice neispunjena ugovora u situaciji kad je rok u kojem je tuženik trebao ispuniti navedenu obvezu bitan sastojak ugovora.“

U inci raskida

Osnovni je u inak raskida ugovora oslobo enje ugovornih strana njihovih ugovornih obveza, osim odgovornosti za štetu u nekim slučajevima.

Nastaje i obveza restitucije koja se odnosi i na koristi koje je ugovorna strana imala u međuvremenu (u pravilu u obliku novčane naknade).

Ako je objekt novac, uz glavnici se duguju i zatezne kamate.

2.5.4. Prijeboj

Prijeboj je prestanak obveze obrađivanjem protutražbine s tražbinom.

Vrste:

- a) sporazumni ili dobrovoljni (nastaje sporazumom obje ugovornih strana),
- b) jednostrani (nastaje izjavom volje jedne ugovorne strane nakon ispunjenja zakonskih pretpostavki),
- c) *ex lege* (nastaje izravno po zakonu bez obzira na volju ugovornih strana).

Prijeboj je isključen kod tražbina koje potječe iz određenih taksativno navedenih obvezopravnih odnosa.

2.5.5. Otpust duga

Obveza prestaje kad vjerovnik izjavi dužniku da ne želi zahtijevati njezino ispunjenje, a dužnik se s tim suglaša.

Ne traži se određeni oblik.

Sporazum o otpustu duga je blizak sporazumnom raskidu, pod pretpostavkom da je dug otpušten u cijelosti.

Nema u inka ako dužnik uskrati pristanak.

Sporazum je sklopljen prešutno ako vjerovnik dužniku vrati obveznicu.

2.5.6. Protek vremena i otkaz

Obvezopravni odnos na određeno vrijeme prestaje istekom vremena.

Ako trajanje nije vremenski određeno, prestaje otkazom. Otkaz je jednostrana izjava kojom se okončava trajni obvezopravni odnos na neodređeno vrijeme.

2.6. Ugovori – posebni dio

2.6.1. Ugovor o kupoprodaji

(Prilog 1)

Zakon o obveznim odnosima I. 376., st.1. definira:

Ugovorom o kupoprodaji prodavatelj se obvezuje predati kupcu stvar u vlasništvo, a kupac se obvezuje za prepuštenu stvar platiti mu cijenu.

Karakteristike ugovora o kupoprodaji

1. Ugovor o kupoprodaji je konsenzualan ugovor, što znači da postaje perfektan onog trenutka kad strane postignu sporazum (konsenzus) o bitnim sastojcima ugovora, a to su objekt i cijena. Kod potrošača ugovora kupoprodaja može biti i realan ugovor.
2. On je dvostranoobvezan s obzirom na to da je svaka strana istodobno i vjerovnik i dužnik.
3. Naplatan je jer se za inidbu traži protu-inidba.
4. Neformalan je, osim ugovora o prodaji nekretnina i ugovora o kupoprodaji s obrotem otplatama cijene koji moraju biti sklopljeni u pisanim oblicima.
5. Cilj kupoprodaje je stvar i pravo vlasništva na stvari, odnosno postati nositelj određenog prava, što znači da je kupoprodaja kauzalan posao.

Objekti kupoprodaje

Objektom kupoprodaje mogu biti stvari koje su u prometu, a to mogu biti pokretnine i nekretnine. Prava mogu biti objektom kupoprodaje ako je riječ o imovinskim pravima te ako nisu strogo osobna. Kao objekt kupoprodaje može se pojaviti i imovina.

Objekt kupoprodaje mora biti određen ili barem odrediv. On je određen ako predstavlja jedinicu u prometu, a odrediv ako se naknadno može individualizirati, a da se za to ne mora među istim stranama sklapati novi pravni posao.

Kupovna cijena

Cijena je vrijednost stvari izražena u novcu.

Kupovna cijena mora imati 3 karakteristike:

1. mora biti izražena u novcu (može biti i vrijednosni papir, ali ne smije biti stvar jer u tom slučaju ne bi bilo riječi o kupoprodaji, već o zamjeni),
2. mora biti određena ili odrediva (određena je ako je ustanovljena u fiksnom iznosu, a odrediva ako ugovor sadrži dovoljno podataka pomoći u kojih se može naknadno odrediti),
3. ne smije biti protuzakonita.

Prodavatelj mora brižljivo učiniti stvar do trenutka predaje, predati je kupcu u posjed te odgovarati za materijalne i pravne nedostatke stvari.

Kupac treba preuzeti stvar i isplatiti cijenu.

2.6.2. Ugovor o zamjeni

Zakon o obveznim odnosima I. 474., st.1. definira:

Ugovorom o zamjeni svaki se ugovaratelj obavezuje prema svom suugovaratelju predati mu stvar u vlasništvo.

Karakteristike ugovora o zamjeni

1. Ugovor o zamjeni je konsenzualan ugovor, što zna i da postaje perfektn onog trenutka kad strane postignu sporazum (konsenzus) o bitnim sastojcima ugovora.
2. On je dvostranoobvezan s obzirom na to da je svaka strana istodobno i vjerovnik i dužnik.
3. Naplatan je, ali se naplata ne sastoji u novcu, nego u predaji druge stvari.
4. Neformalan je, ali, ako se radi o zamjeni nekretnina, mora biti u pisanim obliku.
5. Kauzalan je, a kauza je stjecanje vlasništva.

Objektom zamjene mogu biti sve stvari u prometu i prenosiva prava. Novac ima poseban položaj jer, ako se zamjenjuje doma i novac – radi se o zamjeni, a, ako se daje strani novac ili novac koji nema valutnu vrijednost – radi se o kupoprodaji.

2.6.3. Ugovor o darovanju

(Prilog 2)

Zakon o obveznim odnosima I. 479., st.1. definira:

Ugovor o darovanju nastaje kad se darovatelj obveže prepustiti obdarreniku bez protu inidbe stvar ili imovinsko pravo, a obdarrenik to prihvati.

Karakteristike ugovora o darovanju

1. Za nastanak ugovora o darovanju potreban je prihvat obdarrenika.
2. Besplatan je jer se za inidbu ne može tražiti protu inidba.
3. Može biti i konsenzualan i realan.
4. Ako je konsenzualan (akt sklapanja odvojen od akta ispunjenja), potrebno ga je sklopiti u obliku javnobilježni kog akta ili ovjerovljene privatne isprave (formalan), a ako je realan (akt ispunjenja dolazi neposredno nakon sklapanja), ne traži se određeni oblik (neformalan), osim ako se radi o nekretnini.
5. Potrebna je dobrovoljnost darovatelja.

Objektom darovanja mogu biti stvari (sadašnje i buduće), prava (prenosiva) te imovina (sadašnja i buduća).

Darovanje se može i opozvati i to zbog oskudnosti darovatelja ili grube nazahvalnosti obdarrenika.

2.6.4. Ugovor o zajmu

Zakon o obveznim odnosima I. 499., st.1. definira:

Ugovorom o zajmu obvezuje se zajmodavac predati zajmoprimcu određeni iznos novca ili određenu količinu drugih zamjenljivih stvari, a zajmoprimac se obavezuje vratiti mu poslijе stanovitog vremena, isti iznos novca odnosno istu količinu stvari iste vrste i kakvo je.

Karakteristike ugovora o zajmu

1. Ugovor o zajmu je konsenzualan, što znači da postaje perfektni onog trenutka kad strane postignu sporazum.
2. Dvostranoobvezan je s obzirom na to da je svaka strana istodobno i vjerovnik i dužnik.
3. Naplatan je ako su ugovorene kamate, inačice je besplatan.
4. Zajam je kauzalan, a kauza je ostvarenje kredita.
5. Neformalan je, osim ugovora o kreditu i ugovora o kreditu na temelju zaloge vrijednosnih papira.

Objekt je novac ili zamjenljive stvari

Prava i obveze ugovornih strana

Zajmodavac predaje stvar u ugovorenou vrijeme, a, ako nije ugovorenou, onda kad zajmoprimac zatraži. Zajmoprimac je dužan u ugovorenou roku vratiti istu količinu stvari, iste vrste i kakvo je, a ako rok nije ugovoren, nakon isteka primjerenog roka.

2.6.5. Ugovor o posudbi

Zakon o obveznim odnosima I. 509., st.1. definira:

Ugovor o posudbi nastaje kad posuditelj predaje posudovniku određenu stvar na besplatnu uporabu, a ovaj se obaveže vratiti je nakon uporabe.

Karakteristike ugovora o posudbi

1. Ugovor o posudbi je jednostranoobvezan budući da obveza postoji samo na strani posudovnika.
2. Realan je jer nastaje predajom stvari.
3. Besplatan je (inačice bi bio najam).

Objektom posudbe su u pravilu nepotrošne stvari (potrošne samo ako se ugovori povrat iste stvari). Mogu biti i pokretne i nepokretne.

Posudovnik ima pravo rabiti stvar na na in utvrđen ugovorom, inačice, kako odgovara svojstvima i namjeni stvari, dužan je snositi redovite troškove održavanja, ne smije posuti enu stvar prepustiti tretjemu na uporabu bez pristanka posuditelja, odgovarati za oštećenje i propast stvari ako su nastali njegovom krivnjom, a ako je stvar dao u potposudbu bez pristanka posuditelja i kad su nastali slučajem te vratiti stvar posuditelju po isteku ugovorenog vremena.

2.6.6. Ugovor o zakupu

(Prilog 3)

Zakon o obveznim odnosima I. 519. definira:

Ugovorom o zakupu obvezuje se zakupodavac predati zakupniku određenu stvar na korištenje, a ovaj se obvezuje plaćati mu za to određenu zakupninu.

Objektom zakupa mogu biti nekretnine i pokretnine.

Razlika između zakupa i najma je u tome što se kod najma stvar daje na uporabu (bez ubiranja plodova), a kod zakupa na korištenje (podrazumijeva ubiranje plodova).

Karakteristike ugovora o zakupu

1. Ugovor o zakupu je konsenzualan jer nastaje samim dogovorom ugovornih strana.
2. Dvostranoobvezan je s obzirom na to da je svaka strana istodobno i vjerovnik i dužnik. Obveza jedne strane se sastoji u prepuštanju stvari, a druge u plaćanju zakupnine.
3. Neformalan je, osim zakupa poljoprivrednog zemljišta i poslovnog prostora.
4. Naplatan je jer zakupnik ima obvezu plaćanja zakupnine.

Prava i obveze ugovornih strana

Zakupodavac je dužan predati stvar u ispravnom stanju, održavati stvar u ispravnom stanju, snositi odgovornost za materijalne i pravne nedostatke stvari.

Zakupnik je dužan koristiti stvar kao dobar gospodarstvenik, odnosno dobar domaćin, naknaditi štetu za korištenje protivno ugovoru, plaćati zakupninu, uvesti stvar i nakon prestanka zakupa vratiti je neoštećenu.

Podzakup je ugovor kojim zakupnik daje zakupljenu stvar u zakup drugome. Zakup prestaje istekom vremena, otkazom i propašću stvari zbog više sile.

Posebna vrsta ugovora o zakupu je zakup poslovnog prostora reguliran Zakonom o zakupu i kupoprodaji poslovnog prostora (NN 125/11, 64/15) koji u I. 5. definira:

Ugovorom o zakupu poslovnog prostora obvezuje se zakupodavac predati zakupniku određeni poslovni prostorna korištenje, a zakupnik se obvezuje platiti mu za to ugovorenou zakupninu.

2.6.7. Ugovor o najmu

(Prilog 4)

Zakon o obveznim odnosima I. 550. definira:

Ugovorom o najmu obvezuje se najmodavac predati određenu stvar najmoprimcu na uporabu, a ovaj mu se obvezuje za to plaćati određenu najamninu.

Karakteristike ugovora o najmu

1. Ugovor o najmu je konsenzualan ugovor jer nastaje samim dogovorom ugovornih strana.
2. Dvostranoobvezan je s obzirom na to da je svaka strana istodobno i vjerovnik i dužnik. Obveza jedne strane se sastoji u prepuštanju stvari, a druge u plaćanju najamnine.
3. Naplatan je jer postoji obveza najmoprimca plaćati najamninu.
4. Kauzalan je, a kauza je naplatno prepuštanje stvari na uporabu.
5. Neformalan je, osim za nekretnine.

Obveze ugovornih strana

Najmodavac ima obvezu predati stvar i održavati je u podobnom stanju, snositi poreze i druge javne terete, uzdržati se od preinaka te odgovarati za materijalne i pravne nedostatke stvari.

Najmoprimac ima obvezu rabiti stvar u skladu s ugovorom, plaćati najamninu te vratiti stvar nakon prestanka najma u stanju kakvom je bila u vrijeme predaje.

Najam prestaje istekom vremena, otkazom i propašću stvari.

Posebna vrsta ugovora o najmu je ugovor o najmu stana (Prilog 4). Zakon o najmu stanova (NN 91/96, 48/98, 66/98, 22/06), kao *lex specialis*, uređuje prava i obveze u vezi s najmom stana ili dijela stana. U I. 3. definira pojам navedenog ugovora:

Ugovorom o najmu stana obvezuje se najmodavac predati stan na stanovanje najmoprimcu uz za to određenu najamninu.

2.6.8. Ugovor o doživotnom uzdržavanju

Zakon o obveznim odnosima I. 579., st.1. definira:

Ugovorom o doživotnom uzdržavanju obvezuje se jedna strana (davatelj uzdržavanja) da će drugu stranu ili trećega (primatelja uzdržavanja) uzdržavati do njegove smrti, a

druga strana izjavljuje da mu daje svu ili dio svoje imovine, s time da je stjecanje stvari i prava odgođeno do trenutka smrti primatelja uzdržavanja.

Karakteristike ugovora o doživotnom uzdržavanju

1. Ugovor o doživotnom uzdržavanju je dvostranoobvezan s obzirom na to da je svaka strana istodobno i vjerovnik i dužnik.
2. Naplatan je (za uzdržavanje se daje imovina).
3. Strogo je formalan ugovor koji se sklapa u pisanom obliku i ovjerava od strane suca nadležnog suda ili sastavlja u obliku javnobilježni kog akta ili solemnizira po javnom bilježniku.

Objekt ugovora su pokretne i nepokretne stvari i prava. Davatelj uzdržavanja ne odgovara poslije smrti za dugove primatelja uzdržavanja, osim ako se tako ne ugovori.

Ugovor prestaje sporazumnim raskidom, jednostranim raskidom, raskidom zbog izmijenjenih okolnosti, raskidom zbog smrti davatelja uzdržavanja, smrти primatelja uzdržavanja.

2.6.9. Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju

Zakon o obveznim odnosima I. 586., st.1. definira:

Ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju obvezuje se jedna strana (davatelj uzdržavanja) da će drugu stranu ili tregu (primatelja uzdržavanja) uzdržavati do njegove smrti, a druga se strana obvezuje da će mu za života prenijeti svu ili dio svoje imovine.

Karakteristike ugovora o dosmrtnom uzdržavanju

1. Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju je dvostranoobvezan s obzirom na to da je svaka strana istodobno i vjerovnik i dužnik.
2. Naplatan je (za uzdržavanje se daje imovina).
3. Strogo je formalan ugovor koji se sklapa u pisanom obliku i ovjerava od strane suca nadležnog suda ili sastavlja u obliku javnobilježni kog akta ili solemnizira po javnom bilježniku.

Primatelj uzdržavanja može odrediti da se u njegovu korist osnuje stvarni teret uzdržavanja kao jamstvo za ispunjenje obveze.

2.6.10. Ugovor o djelu

(Prilog 5)

Zakon o obveznim odnosima čl. 590. definira:

Ugovorom o djelu izvođač se obavezuje obaviti određeni posao, kao što je izrada ili popravak neke stvari, izvršenje kakva fizičkog umnog rada i sl., a naručitelj se obavezuje platiti mu za to naknadu.

Karakteristike ugovora o djelu

1. Ugovor o djelu je konsenzualan jer je dovoljan sporazum o djelu i naknadi.
2. On je dvostranoobvezan s obzirom na to da je svaka strana istodobno i vjerovnik i dužnik. Obveza jedne strane je izvršenje djela, a druge plaćanje naknade.
3. Naplatan je jer se uvijek daje naknada.
4. Kauzalan je, a kauza je izvršenje nekog posla uz naknadu.
5. Neformalan je, osim ako strane ne ugovore drugačije.
6. Obveza izvršenja djela vrlo jest strogo osobna (izrada portreta, stručnog predavanja).

Objekt ugovora je izvršenje određenog djela. Sadržaj ugovora je injenje, što znači da je riječ o ugovoru o radu, međutim njezin objekt nije funkcija rada (npr. pomagati u nekoj radionici, na kojoj se temelje ugovori o radu) već rezultat rada (sašuti haljinu, izraditi skulpturu).

Prava i obveze ugovornih strana

Izvođač je dužan izvršiti djelo prema ugovoru i pravilima struke u ugovorenom roku, a ako rok nije ugovoren, za vrijeme koje je razumno potrebno za takvu vrstu posla. Dužan je predati naručitelju izvedenu ili popravljenu stvar, osim ako stvar propadne iz uzroka za koji ne odgovara (viša sila), upozoriti naručitelja na nedostatke materijala koji mu je naručitelj predao, kao i nedostatke u naručiteljevu nalogu, inače odgovara za štetu te snositi odgovornost za nedostatke djela.

Naručitelj je dužan primiti izvršeni rad, isplatiti ugovorenou ili na drugi način određenu naknadu te pregledati izvršeno djelo im je to po redovitom toku stvari moguće i bez odlaganja obavijestiti izvođača o nedostacima.

Izvođač ima zakonsko založno pravo na izradu enoj ili popravljenoj stvari radi osiguranja naplate naknade za rad i utrošeni materijal, a naručitelj ima pravo nadzora i pravo davanja uputa za sve vrijeme obavljanja posla. Izvođač mu je pak dužan to omogućiti.

Ugovor o djelu prestaje izvršenjem djela i isplatom naknade, raskidom ugovora, smrću strana te gubitkom radne sposobnosti izvođača.

2.6.11. Ugovor o građenju

Zakon o obveznim odnosima l. 620., st.1. definira:

Ugovorom o građenju izvođač se obavezuje prema odredbi enom projektu izgraditi u ugovorenom roku određenu građevinu na određenom zemljištu ili na takvom zemljištu, odnosno na postojećoj građevini izvesti kakve druge građevinske radove, a naručitelj se obavezuje isplatiti mu za to određenu cijenu.

Karakteristike ugovora o građenju

1. Ugovor o građenju je konsenzualan jer nastaje samim sporazumom strana o radovima i cijeni.
2. On je dvostranoobvezan s obzirom na to da je svaka strana istodobno i vjerovnik i dužnik. Obveza jedne strane je izvođenje radova, a druge plaćanje cijene.
3. Naplatan je jer je propisana obveza plaćanja.
4. Kauzalan je, a kauza je izvršenje građevinskih radova.
5. Formalan je (propisan pisani oblik).

Objekt ugovora je građevina (zgrada, brana, most, tunel, vodovod, cesta i ostalo).

Bitan element ugovora je cijena radova koja može biti ugovorena kao jedini na cijena (po jedinici mjere ugovorenih radova) ili kao ukupno ugovorena cijena (u ukupnom iznosu za cijeli objekt).

2.6.12. Ugovor o ortaštvu

Zakon o obveznim odnosima l. 637., st.1. definira:

Ugovorom o ortaštvu uzajamno se obvezuju dvije ili više osoba uložiti svoj rad i/ili imovinu radi postizanja zajedničkog cilja.

Karakteristike ugovora o ortaštvu

1. Ugovor o ortaštvu je konsenzualan jer nastaje sporazumom ortaka.
2. Neformalan je te se može sklopiti i usmeno i konkludentno.
3. Uzajamno je obvezan jer svaki ortak mora na ugovorenim i doprinijetim ostvarenju zajedničkog cilja.
4. Naplatan je jer za svoj ulog ortak dobiva udio u ortu koji imovinu.
5. Višestran je jer ga, u pravilu, sklapa više od dvije osobe.
6. Trajan je odnos, što znači da se može otkazati uz poštivanje otkaznog roka.

2.6.13. Ugovor o ostavi

Zakon o obveznim odnosima I. 725., st.1. definira:

Ugovorom o ostavi obvezuje se ostavoprimac da primi stvar od ostavodavca, da je uva i da je vrati kad ovaj bude zatražio.

Karakteristike ugovora o ostavi

1. Ugovor o ostavi je po svojoj definiciji konsenzualan ugovor budući da nastaje samim dogovorom strana. Iako je određena obveza ostavoprimca da primi stvar od ostavodavca bez obveze ostavodavca da ju predala, bez same predaje stvari obveza iz ugovora se ne može ispuniti. Budući da u inciju ugovora po inju tek predajom stvari, ostava se može smatrati realnim ugovorom.
2. U pravilu je besplatan (naplatan kad je ugovorena naknada, kad ostavoprimac profesionalno uva stvari i kad to proizlazi iz prirode posla).
3. Jednostranoobvezan je kad je besplatan, dvostrano kad je naplatan.
4. Neformalnost oblika.
5. Kauzalan je, a kauza je uvanje stvari.

Ostavodavac ne mora biti vlasnik stvari, ali to ne smije biti niti ostavoprimac.

Objekt može biti samo pokretna stvar, nije važno je li u prometu i ima li vrijednost za druge ljude.

Ostavoprimac mora povjerenu stvar uvatiti kao vlastitu (uz naknadu povezanim pažnjom), ne smije ju upotrebljavati, dužan je ostavodavcu obavijestiti o svim promjenama na stvari, mora vratiti stvar ostavodavcu imajući ovaj zatražiti te odgovara za štetu.

Ostavodavac ima pravo na naknadu (ako je ugovorena), opravdane troškove, naknadu eventualne štete, vratio stvari prije roka (ako postoji opasnost štete).

Prestaje kada ostavoprimac vrati stvar ostavodavcu i kad stvar službeno propadne.

2.6.14. Ugovor o uskladištenju

Zakon o obveznim odnosima I. 744., st.1. definira:

Ugovorom o uskladištenju obvezuje se skladištar da primi i uva određenu robu i da poduzima potrebne ili ugovorene mјere radi njegozina održavanja u određenom stanju te da je predala na zahtjev ostavodavca ili druge ovlaštene osobe, a ostavodavac se obvezuje da mu za to plati određenu naknadu.

Karakteristike ugovora o uskladištenju

1. Ugovor o uskladištenju je dvostranoobvezan s obzirom na to da je svaka strana istodobno i vjerovnik i dužnik. Obveza jedne strane je uvanje robe, a druge za to platiti naknadu.

2. Naplatan je ugovor (obavezna naknada) koji se sklapa na adhezijski način.

Nakon sklopljenog ugovora javno skladište je dužno ostavodavcu na njegov zahtjev izdati skladišnicu koja se sastoje od priznanice i založnice.

Skladištar odgovara za štetu, osim ako se dokaže da je šteta prouzročena višom silom, krivnjem ostavodavca, manama ili prirodnim svojstvom robe ili neispravnom ambalažom do visine stvarne vrijednosti.

2.6.15. Ugovor o nalogu

Zakon o obveznim odnosima I. 763., st.1. definira:

Ugovorom o nalogu obvezuje se i ovlašćuje nalogoprimec poduzimati za računa nalogodavca određene poslove.

Karakteristike ugovora o nalogu

1. Ugovor o nalogu je u pravilu naplatan (osim kad je druga strana ugovoreno ili kad proizlazi iz naravnog usobnog odnosa).
2. Neformalan je jer zakon ne propisuje oblik.
3. Konsenzualan je budući da nastaje prihvatanjem izjave volje jedne strane.

Prestaje odustankom nalogodavca, otkazom nalogoprimeca, smrću nalogoprimeca ili nalogodavca, prestankom pravne osobe nalogoprimeca ili nalogodavca, lišenjem poslovne sposobnosti bilo koje strane.

2.6.16. Ugovor o osiguranju

Zakon o obveznim odnosima I. 921. definira:

Ugovorom o osiguranju osiguratelj se obvezuje ugovaratelju osiguranja isplatiti osiguraniku ili korisniku osiguranja osigurninu ako nastane osigurani slučaj, a ugovaratelj se osiguranja obvezuje osiguratelju platiti premiju osiguranja.

Karakteristike ugovora o osiguranju

1. Ugovor o osiguranju je kauzalan, a kauza mu je osiguranje imovine ili osoba.
2. Konsenzualan je jer nastaje dogovorom ugovornih strana o bitnim sastojcima ugovora.
3. Naplatan je budući da ugvaratelj plaća premiju.
4. Adhezijski je ugovor koji nastaje pristupanjem.

Zakon o obveznim odnosima regulira osiguranje imovine i osiguranje osoba.

urković (2017) smatra da Zakonu o obveznim odnosima nedostaju odredbe zaštite potrošača i osigurateljne usluge, odnosno proizvoda i odredbe o mjerodavnom pravu za ugovor o osiguranju.

U Republici Hrvatskoj na snazi su i Zakon o osiguranju (NN 30/15) koji u I. 4. regulira područje svoje primjene:

Ovaj Zakon primjenjuje se na pravne osobe koje u skladu s ovim Zakonom na području Republike Hrvatske obavljaju poslove osiguranja i reosiguranja i druge osobe u skladu s odredbama ovoga Zakona.,

te Zakon o obveznim osiguranjima u prometu (NN 151/05, 36/09, 75/09, 76/13, 152/14) koji određuje obvezna osiguranja u prometu u I 2., st 1.:

Obvezna osiguranja u prometu jesu:

1. *osiguranje putnika u javnom prometu od posljedica nesretnog slučaja,*
2. *osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vozila od odgovornosti za štete nanesene trećim osobama,*
3. *osiguranje zrakoplovnog prijevoznika, odnosno operatora zrakoplova od odgovornosti za štete nanesene trećim osobama i putnicima,*
4. *osiguranje vlasnika, odnosno korisnika brodice na motorni pogon, odnosno jahte od odgovornosti za štete nanesene trećim osobama.*

Oba zakona imaju prednost pred odredbama Zakona o obveznim odnosima kao *lex specialis*.

2.8. Izvanugovorne obveze

Za izvanugovorne obveze je karakteristično to što za njihov postanak nije mjerodavno suglasno o izvođenju volje njihovih sudionika, nego one nastaju na temelju određenih injenica uz koje pravo veže postanak obveznog odnosa.

U Zakonu o obveznim odnosima postoje ovi oblici izvanugovornih obveza:

1. prouzročenje štete,
2. stjecanje bez osnove,
3. poslovodstvo bez naloga,
4. javno obećanje nagrade,
5. vrijednosni papiri.

Njihova pretežita funkcija je zaštita već postojeće imovine pravnih subjekata i njihovih prava osobnosti.

Po samoj naravi njihova postanka, ne može se zahtijevati određeni oblik, osim za vrijednosne papire.

2.8.1. Odgovornost za štetu

Odgovornost za štetu je takav obveznopravni odnos u kojem je jedna strana dužna popraviti prouzročenu štetu drugoj strani, a druga je strana ovlaštena zahtijevati takav popravak.

Prema Klariću (2003: 96) pravne osnove odgovornosti za štetu su:

1. krivnja,
2. rizik,
3. povreda tuđih prava,
4. ugovor,
5. zakonski propis,
6. pravednost.

Marović, Medvidović i Štimac (2006: 11) o šteti kažu da je to „svaki oblik stvarnog uništenja ili oštećenja nekih pravno zaštićenih materijalnih imovinsko-pravnih dobara i prava,ime se oštećenjem uzrokuju izravni troškovi, (na primjer oštećenje stvari, života, tijela i drugo) ili nematerijalnih-neimovinskih dobara i prava,ime se oštećenjem uzrokuju duševni bolovi i strah, (na primjer (npr.) povreda asti ili ugleda) ili povreda pravom zaštićenih interesa,ime se oštećenjem ne je pravno stanje, (npr. status)“.

2.8.1.1. Prepostavke odgovornosti za štetu

Kako bi došlo do nastanka obveznopravnog odnosa odgovornosti za štetu potrebno je ispuniti sljedeće prepostavke:

1. subjekti obveznog odnosa odgovornosti za štetu,
2. štetna radnja štetnika,

3. šteta,
4. uzro na veza,
5. protupravnost štetne radnje.

1. Subjekti

Subjekt koji je odgovoran za štetu se naziva štetnik.

Kada se kao štetnik pojavljuje fizi ka osoba da bi za po injenu štetu odgovarala, mora imati dva svojstva: ubrojivost i poslovnu sposobnost (ne zahtijevaju se uvijek kumulativno).

Ubrojivost zna i da neka osoba pravilno shva a zbivanja oko sebe i da na osnovi tog shva anja donosi pravilne odluke.

Ubrojiva može biti samo ona osoba koja ima odre enu dob (14 godina) i koja je duševno zdrava. Djeca do navršene 7. godine života ne odgovaraju za štetu. Maloljetnici od 7. do 14. godine ne odgovaraju za štetu, osim ako se ne dokaže da su u prilikom nanošenja štete bili sposobni za rasu ivanje.

Ubrojivost se naziva i deliktnom sposobnoš u (svojstvo naravne osobe da odgovara za svoje protupravne radnje).

Kao štetnik se može pojaviti i pravna osoba. Ona ne može imati svojstvo ubrojivosti jer je to svojstvo samo fizi ke osobe. Po našem pravu je i pravna osoba deliktno sposobna, što zna i da je za deliktnu sposobnost pravne osobe dovoljna ve sama poslovna sposobnost.

Ošt enik mora biti pravni subjekt, odnosno nositelj prava i obveza.

2. Štetna radnja

Štetna radnja je svaki in ili propust štetnika koji uzrokuje štetu na strani ošt enika. Štetna radnja može biti samo ljudska radnja budu i da je obveznopravni odnos društveni odnos.

Štetna radnja se može podijeliti u dvije osnovne kategorije: a) gra anski delikt (povodom kojega nastaje deliktna, izvanugovorna odgovornost za štetu) i b) povreda obveznog odnosa (povodom koje nastaje ugovorna odgovornost za štetu).

a) gra anski delikt je štetna radnja na osnovi koje izvorno i samostalno nastaje odnos odgovornosti za štetu. Odre uje se generalno i, primjerice, jer nije bitno kakva je štetna radnja, nego da je to radnja kojom je prouzro ena šteta.

b) povreda obveznog odnosa je štetna radnja koja dovodi do preoblikovanja postoje eg obveznopravnog odnosa u odnos odgovornosti za štetu ili do toga da pored postoje eg obveznopravnog odnosa nastane i odnos odgovornosti za štetu – imovinsku i neimovinsku.

Prema Skoki i Bajsu (2007), a vezano za objavljivanje neistinitih informacija u medijima „štetu radnju predstavlja objava informacije, dok se uzro no-posljedi na veza izme u štetne radnje kao uzroka i štete kao posljedice u sustavu objektivne odgovornosti prepostavlja, pa e stoga ošt enik sam dokazivati nastanak štete“.

3. Šteta

Zakon o obveznim odnosima u članku 1046. definira štetu:

Šteta je umanjenje ne ije imovine (obi na šteta), sprje avanje njezina pove anja (izmakla korist) i povreda prava osobnosti (neimovinska šteta).

Štete se dijele na:

a) imovinske ili materijalne štete su one koje su nastale kao posljedica štetne radnje poduzete izravno na imovinskoj masi ošte enika, ali i kada se objekt ne nalazi u njegovoj imovinskoj masi ili kada se radi o samoj osobi ošte enika, a posljedica je imovinska šteta.

b) neimovinske ili nematerijalne štete su povrede subjektivnih neimovinskih prava ili interesa koje se ne popravljaju u obliku novog ekvivalenta (naknade štete), nego u obliku satisfakcije (zadovoljenja).

Zakon o obveznim odnosima u članku 19. primjeri no nabroja temeljna prava osobnosti: pravo na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, ast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnog i obiteljskog života, slobodu i dr. Za pravnu osobu navodi da ima sva navedena prava osobnosti osim onih vezanih uz biološku bit fizi ke osobe, a osobito pravo na ugled i dobar glas, ast, ime odnosno tvrtku, poslovnu tajnu, slobodu privre ivanja i dr.

Crni et al. (2007) definiraju pravo osobnosti kao skup ovlaštenja koja pravnom subjektu priznaju norme objektivnog prava na njegovim osobnim neimovinskim dobrima.

c) pozitivna ili obična na šteta se sastoji u umanjenju postojeće imovine ošte enika.

d) negativna šteta ili izmakla korist je dobitak kojem se netko nada po redovitom tijeku stvari i bio bi ga ostvario da nije bilo štetne radnje.

Prema Jugu (2015) postoji još i buduća šteta kod koje je nastao njezin uzrok, ali štetne posljedice će nastupiti tek u budućnosti. Buduća štete se mogu podijeliti na imovinske i neimovinske, a s obzirom na izvjesnost njihova nastanka na izvjesne i neizvjesne buduće štete. Izvjesna buduća šteta može biti kontinuirana šteta, što znači da je u sadašnjosti nastupio njezin uzrok i štetne posljedice, ali će štetne posljedice po redovitom toku stvari trajati i u budućnosti. Kod neizvjesne buduće štete nastao je njen uzrok, ali se ne zna hoće li i kada šteta u budućnosti nastati.

Stajalište sudske prakse u vezi (ŽS u Puli, GŽ-67/17-2) naknade neimovinske štete zbog diskriminacije na osnovi invalidnosti je da je: „zbog neadekvatne mogućnosti pristupa sudu došlo do povrede prava osobnosti što je uzrokovalo i osnovanost nastale štete zbog povrede prava osobnosti što je uzrokovalo i osnovanost nastale štete zbog povrede koja je pravilno cijenjena u iznosu od 30.000,00 kuna“ (Jelušić 2017).

Prema Crni u (2010: 155) zdravstveni radnici samostalne privatne prakse odgovaraju korisniku zdravstvene usluge i za imovinsku (stvarima pohranjenim u ordinaciji, gubitku zarade i dr.) kao i za neimovinsku štetu (duševna bol itd.).

Sama definicija nematerijalne štete, kao povrede prava osobnosti, navodi da se oblici te štete ne mogu odrediti prema vrsti psihičkih i fizičkih pretrpljenih bolova i njihovim uzrocima, već prema razini povrede prava osobnosti (Klarić, 2005: 27-28).

Prema Zakonu o medijima (NN 59/04, 84/11, 81/13) član 21.:

Nakladnik koji informacijom objavljenom u mediju prouzroči drugome štetu dužan je naknaditi, izuzev u slučaju ajevima propisanim ovim Zakonom

Dok član 22. propisuje:

(1) *Nematerijalna šteta u pravilu se naknada uvećanjem ispravka informacije i isprikom nakladnika, te isplatom naknade sukladno opštim propisima obveznog prava.*

(2) *Pravo na tužbu za naknadu nematerijalne štete sukladno opštim propisima obveznog prava ima osoba koja je prethodno zatražila od nakladnika objavljivanje ispravka sporne informacije odnosno isprike nakladnika kada ispravak nije moguće.*

4. Uzročnost

Uzročnost je veza između štete i radnje, kao uzroka i nastale štete kao posljedice. Ona mora biti neprekinuta jer bez postojanja uzroka ne veže između štete i radnje i štete nema ni štetnikove odgovornosti za štetu.

Prema kod nas prihvatom enoj adekvacijskoj teoriji, među različitim događajima koji se mogu smatrati uzrocima određene posljedice, kao uzrok se uzima samo onaj događaj koji je tipičan za postanak određene štete. Tipičan je onaj uzrok koji redovito dovodi do određene štete, a životno iskustvo nam pokazuje da se uz njegovu pojavu redovito može očekivati nastanak određene štete posljedice.

5. Protupravnost

Protupravnost znači povreda nekog pravnog pravila pozitivnog pravnog poretku.

Postoje objektivni i subjektivni elementi protupravnosti. Ako se traže samo objektivni elementi, za postojanje protupravnosti dovoljno je da je štetnom radnjom povrijeđeno neko pravilo koje spada u pravni poredak, dok su subjektivni elementi izraženi krivnjom u initelja.

Postoje dvije vrste krivnje, i to namjera i nepažnja. Kod namjere se zahtijeva i volja i znanje, dakle štetnik je uzrok (štetnu radnju) i je posljedicu (štetu).

Nepažnja ima dva stupnja:

1. krajnja nepažnja je postupanje u kojem je štetnik ne upotrijebio onu pažnju koju bi upotrijebio svaki profesionalni čovjek,
2. obična nepažnja je postupanje u kojem je štetnik ne upotrijebio onu pažnju koju bi upotrijebio dobar gospodarstvenik, odnosno dobar domaćin.

Prema Pavloviću (2013) postoje dvije vrste pažnje: pažnja dobrog gospodarstvenika i pažnja dobrog stručnjaka. Kada je riječ o pažnji dobrog gospodarstvenika, radi se o profesionalnom ponašanju čovjeka određene sredine, a kada se govori o pažnji dobrog stručnjaka tada je ta pažnja veća od pažnje dobrog gospodarstvenika jer se ta osoba profesionalno bavi određenom djelatnošću.

Postoje slu ajevi kada je isklju ena protupravnost štetne radnje pa nema ni odgovornosti za štetu, a to su:

1. nanošenje štete po dužnosti,
2. nužna obrana,
3. viša sila,
4. dopuštena samopomo ,
5. pristanak ošte enika.

2.8.1.2. Vrste odgovornosti za štetu

Pojedine vrste odgovornosti za štetu razlikuju se po posebnim prepostavkama koje se moraju ispuniti kako bi nastala odgovornost za štetu.

Tako razlikujemo sljede e vrste odgovornosti za štetu:

1. izvanugovorna, ugovorna i predugovorna,
2. subjektivna i objektivna,
3. vlastita odgovornost i odgovornost za drugoga,
4. odgovornost više osoba za istu štetu,
5. posebni slu ajevi odgovornosti.

1. Izvanugovorna, ugovorna i predugovorna odgovornost

Izvanugovorna ili deliktna odgovornost je ona odgovornost za štetu koja je nanesena gra anskim deliktom.

Ugovorna ili kontraktna odgovornost nastaje kad je šteta nanesena povredom ugovorne obveze (neispunjene obveze ili zakašnjenje s njenim ispunjenjem). Ona se može ugovorno proširiti, ograni iti pa i isklju iti.

Predugovorna odgovornost je odgovornost za štetu nanesena vode i pregovore suprotno na elu savjesnosti i poštenja.

2. Subjektivna i objektivna odgovornost za štetu

Subjektivna ili kulpozna odgovornost je ona kod koje je za nastanak odgovornosti za štetu potrebna još i krivnja po initelja. Postoje dvije podvrste subjektivne odgovornosti, a to su subjektivna odgovornost kod koje se krivnja dokazuje i subjektivna odgovornost kod koje se krivnja predmijeva. Granica do koje seže subjektivna odgovornost su slu ajne štete, a slu aj je takav doga aj koji se štetniku ne može pripisati u krivnju.

Objektivna ili kauzalna odgovornost je odgovornost za štetu za iji se nastanak ne zahtijeva krivnja štetnika. Pravila objektivne odgovornosti primjenjuju se na štete od stvari i djelatnosti od kojih potje e pove ana opasnost štete za okolinu. Najvažniji slu ajevi su:

- odgovornost za štetu od opasne stvari i od opasne djelatnosti,
- odgovornost za neispravan proizvod,
- odgovornost organizatora priredbi,
- odgovornost za one iš avanje okoliša.

Prema Luci (2012) sudska praksa i pravna teorija odredile su da se pod opasnom stvari podrazumijeva svaka stvar koja po svojoj namjeni, osobinama, položaju, mjestu i načinu uporabe ili na drugi način predstavlja povećanu opasnost nastanka štete za okolinu pa je zbog toga treba nadzirati povećanom pažnjom.

Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske br. Rev 17/07-2 odnosi se na solidarnu odgovornost proizvođača i prodavatelja za štetu zbog neispravnog proizvoda „jer je I-tuženik tužitelju prodao perilicu za posuđe s nedostatkom (tvorni kom greškom na navoju dovodne PVC cijevi), a zbog toga nedostatka tužitelj je pretrpio štetu na svojim drugim dobrima. Krivnja I-tuženika za nastanak štete u konkretnom slučaju se pretpostavlja, a I-tuženik nije dokazao da nije kriv za nastanak predmetne štete... U konkretnom slučaju tužbeni zahtjev temelji se na solidarnoj obvezi tuženika da tužitelju naknade materijalnu štetu nastalu od nedostatka kupljene perilice koju je I-tuženik tužitelju prodao, a II-tuženik ju je proizveo.“

3. Vlastita odgovornost i odgovornost za drugoga

Vlastita odgovornost znači da štetnik odgovara za štetu prouzročenu vlastitom štetnom radnjom.

Odgovornost za drugoga znači da neko odgovara za štetu koju je druga osoba prouzročila.

Najvažniji slučajevi su:

- odgovornost za maloljetnike,
- odgovornost za osobe s mentalnim i intelektualnim oštećenjima,
- odgovornost poslodavca za zaposlenike,
- odgovornost pravne osobe za štetu koju treće ima prouzročeno i njegovo tijelo.

Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske br. Rev 470/05-2 u sporu za naknadu štete zbog smrti sina prvo- i drugotužitelja, koji je, kao štamnik odgojnog doma drugotuženika, preminuo od posljedica udaraca koje mu je zadao drugi malodobni štamnik istog odgojnog doma, kada je riječ o odgovornosti za maloljetnike utvrđuje: „sudovi su pravilno zaključili da je drugotuženik propustio stručni nadzor u vidu kontinuiranog rada i nadzora S. V. od strane psihologa, te fakti ni nadzor nad štamnicima u kritičnom vremenu putem odgajatelja, odnosno osobe koje ih zamjenjuju. Polazeći od tih injenica, sudovi su zauzeli pravilno pravno stajalište da drugotuženik nije dokazao da je nadzor obavljao način na koji je bio obvezan, propisan Pravilnikom, niti da bi šteta nastala i pri brižljivom obavljanju nadzora. Naime, da je drugotuženik kontinuirano osigurao psihološku pomoć S. V., te da je u kritično vrijeme vršio fakti ni nadzor nad štamnicima putem odgajatelja, odnosno osobe koji ih zamjenjuju, do štete ne bi došlo. Nastavno tome, sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su, na temelju odredbe iz čl. 167. st. 1. Zakona o obveznim odnosima, odlučili da je drugotuženik za spornu štetu odgovoran, te kada su tužbeni zahtjevi prema obojici tuženika prihvatali.“

4. Odgovornost više osoba za istu štetu

Odgovornost više osoba može biti podijeljena i solidarna. Kod podijeljene odgovornosti svaka osoba odgovara za određeni dio štete, a kod solidarne svaki od više štetnika odgovara za cijelokupnu štetu bez obzira na svoj udio u prouzrokujuću štete.

2.8.1.3. Popravljanje štete

Popravljanje štete je uklanjanje, naknada i vanje ili ublažavanje štetnih posljedica koje su nastupile zbog određene štetne radnje. Kod nas postoje tri oblika popravljanja štete, a to su:

1. naturalna restitucija (uspostava stanja kakvo je bilo prije nego što je šteta nastala),
2. naknada štete (isplatom određenog novčanog iznosa oštećenom se nadomješta ono što je izgubio),
3. satisfakcija (određeno subjektivno zadovoljenje koje može biti moralno i novčano).

2.8.1.4. Uklanjanje opasnosti štete

Uklanjanje opasnosti štete je institut kojem je svrha preveniranje šteta i zaustavljanje radnji kojima se sprječava daljnje nanošenje štete.

Zakon o obveznim odnosima u čl. 1047. st. 1. navodi:

Svatko može zahtijevati od drugoga da ukloni izvor opasnosti od kojega prijeti znatnija šteta njemu ili drugome, kao i da se suzdrži od djelatnosti od koje proizlazi uznemirivanje ili opasnost štete, ako se uznemirivanje ili šteta ne mogu spriječiti odgovarajućim mjerama.

Odredba članka 1048. kaže da:

Svatko ima pravo zahtijevati od suda ili drugoga nadležnog tijela da naredi prestanak radnje kojom se povremeno pravi njegove osobnosti i uklanjanje njome izazvanih posljedica.

2.8.2. Stjecanje bez osnove

O stjecanju bez osnove Zakon o obveznim odnosima u čl. 1111. kaže:

(1) Kad do imovine neke osobe na bilo koji način pripada drugoj osobi, a taj prijelaz nema osnove u nekom pravnom poslu, odluci suda, odnosno druge nadležne vlasti ili zakonu, stjecatelj je dužan vratiti ga, odnosno, ako to nije moguće, naknaditi vrijednost postignute koristi.

(2) Pod prijelazom imovine razumije se i stjecanje koristi izvršenom radnjom.

(3) Obveza vrednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnovu koja se nije ostvarila ili koja je kasnije otpala.

Opće prepostavke nastanka su:

1. povezanje imovine na jednoj strani,
2. umanjenje imovine na drugoj strani,
3. kauzalna povezanost,
4. nepostojanje odgovarajuće osnove,
5. inidba ne smije biti štetna radnja.

Tipični slučajevi su:

1. platež neduga,
2. stjecanje s obzirom na osnovu koja se nije ostvarila,
3. stjecanje po osnovi koja je kasnije otpala,
4. uporaba stvari na tuju korist,
5. uporaba tute stvari u svoju korist,
6. izdatak za drugog.

2.8.3. Poslovodstvo bez naloga

Prema Zakonu o obveznim odnosima (l. 1121):

Obavljanju tuge posla bez naloga ili ovlaštenja može se pristupiti samo ako posao ne trpi odgađanje te predstoji šteta ili propuštanje o tome koristi.

Prepostavke:

1. da se poslovodstvo sastoji od obavljanja posla,
2. da posao mora biti tute,
3. da posao mora biti obavljen u tutej interesu,
4. da poslovođa radi bez naloga ili ovlaštenja.

Vrste poslovodstva:

1. Nužno poslovodstvo – kad se obavljanju tuge posla pristupi da bi se od gospodara posla otklonila predstojeća šteta,
2. Korisno poslovodstvo – kad se nezvano obavi tutej posao na otrujujuću korist drugog,
3. Poslovodstvo protiv zabrane gospodara posla – kad netko prihvati tutej posao unatoč zabrani gospodara posla koja mu je bila ili moralna biti poznata,
4. Nepravo poslovodstvo – obavljanje tuge posla u namjeri da se za sebe zadrži postignuta korist.

3. NASLJEDNO PRAVO

Klari i Vedriš (2014) definiraju naslijedno pravo kao skup pravnih pravila kojima se ure uje sudbina subjektivnih prava i obveza poslije smrti njihova dosadašnjeg nositelja. Objekt pravnog odnosa je imovina koja se naziva ostavinom.
Pravo naslje ivanja jam i se i Ustavom Republike Hrvatske (l. 48).

Osnovna na elu su:

1. Na elo ravnopravnosti svih fizi kih osoba u naslje ivanju (podrazumijeva ravnopravnost muškarca i žene te ravnopravnost stranaca s državljanima RH pod uvjetom uzajamnosti koja se predmijeva),
2. Na elo ravnopravnosti bra ne i izvanbra ne djece te izvanbra nog i bra nog druga,
3. Na elo zatvorenog broja pravnih osnova naslje ivanja (zakon (pravilo) i oporuka (iznimka) – do zakonskog naslje ivanja dolazi kad nema oporuke),
4. Na elo slobode oporu nog raspolaganja (ograni enje, tzv. nužno naslijedno pravo),
5. Na elo kumulacije pravnih osnova naslje ivanja (istodobno naslje ivanje po oporuci i po zakonu),
6. Na elo kaduciteta (injenica da ostavitelj poslije smrti nema naslijednika, a ostavina pripada opini odnosno gradu),
7. Na elo *ex lege* naslje ivanja i dobrovoljnosti naslje ivanja (stjecanje po sili zakona, a dobrovoljnost je zajam ena pravom na odricanje od naslijedstva).

Da bi došlo do naslje ivanja, potrebno je ispuniti odre ene prepostavke:

1. smrt ostavitelja ili njegovo proglašenje umrlim,
2. naslijednik,
3. ostavina,
4. osnova naslje ivanja.

1. Smrt ostavitelja

Ostavitelj je osoba koja se naslje uje, a to može biti samo fizi ka osoba.

Trenutak smrti ostavitelja je važan zbog tzv. otvaranja naslijedstva, a to je nastup takvih okolonosti koje uzrokuju postanak naslijednog prava.

Smrt se dokazuje maticom umrlih, pravomo nim rješenjem suda nakon provedenog postupka za dokazivanje smrti ili proglašenja nestale osobe umrlom.

Zakon o državnim maticama (NN 96/93, 76/13) u l. 1. propisuje:

Državne maticе su evidencije o osobnim stanjima gra ana u koje se upisuju injenice ro enja, sklapanja braka i smrti i drugi podaci o tim injenicama utvr eni zakonom.

I. 2. istog Zakona kaže:

injenice upisane u državnim maticama i injenice koje se njima dokazuju smatraju se istinitim, dok se na zakonom propisani na in ne dokaže protivno.

Državne maticе, izvaci iz državnih matica i potvrde koje se daju na temelju državnih matica javne su isprave.

Dika (2003) u svom radu objašnjava da smrtovnica nije javna isprava kojom se nešto određuje, već nešto potvrđuje, te u ostavinskom postupku i sud i stranke mogu dokazivati suprotno.

2. Nasljednik

Osoba na koju u trenutku otvaranja nasljedstva prelazi cijela ostavina ili njezin razmjerni dio. Nasljednik može biti i fizička i pravna osoba, ali pravna naslijedi uve samo po oporuci. On mora biti živ u trenutku smrti ostavitelja te biti dostojan naslijediti ostavitelja. Nedostojnost je nesposobnost da određena osoba naslijedi određenog ostavitelja. S takvim nasljednikom se postupa kao da je umro prije ostavitelja (na elo reprezentacije). Nasljednik se može odrediti i nasljedstva od trenutka otvaranja nasljedstva pa sve do donošenja prvostupanske odluke javno ovjerovljenom izjavom ili izjavom danom na zapisnik kod suda. Odricanje vrijedi i za potomke onoga koji se odrekao, ako odricatelj nije izričito izjavio da se odriče samo u svoje ime.

Nasljednik odgovara za dugove ostavitelja do visine vrijednosti naslijede ene imovine, svojom i naslijede enom imovinom. Ako ima više nasljednika, oni odgovaraju solidarno.

Zapisovnik (legatar) je osoba koja iz ostavine dobiva samo pojedino to ne određeno pravo, odnosno iz ostavinske mase dobiva pojedinu to ne određenu stvar. Zapisom nastaje obveznopravni odnos u kojem zapisovnik ima ovlaštenje zahtijevati od nasljednika opterećenog legatom inidbu koju je ostavitelj odredio, a nasljednik je dužan ispuniti ju na teret nasljedstva koje mu je pripalo.

3. Ostavina

Ostavina je ukupnost prava i obveza koji su objekt naslikeivanja. Ako ostavini promatramo s gledišta nasljednika, ta prava i obveze se nazivaju nasljedstvom.

Zakon o naslikeivanju (NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15) u I. 5. st. 3. navodi:

Ostavina se sastoji od svega što je bilo ostaviteljevo u trenutku njegove smrti, osim onoga što se ne može naslijediti zbog svoje pravne naravi ili po zakonu. No, nije ostavina ono što je tu i uđio u zajednički imovini ili što netko u trenutku ostaviteljeve smrti stekne na posebnom pravnom temelju.

Gavella i Belaj (2008) navode da, da bi ono što je pripadalo ostavitelju u trenutku njegove smrti moglo biti u sastavu ostavine, mora imati svojstvo naslijedivosti, odnosno mora imati sposobnost da bude predmetom nasljednopravne sukcesije.

4. Osnova naslikeivanja (po ZN „temelj“):

- a) zakon
- b) oporuka

Zakonsko naslikevanje je pravilo, a oporučno iznimka, zato do zakonskog naslikeivanja dolazi samo ako ne može doći do oporučenog naslikeivanja. Prvenstvo naslikeivanja na temelju oporuke ima iznimku, a to je nužno naslijedno pravo.

3.1. Zakonsko nasljedno pravo

Prema Klari u i Vedrišu (2014) zakonsko nasljedno pravo je nasljeđivanje na temelju zakonom predviđenih injenica kad iz određenih razloga nije moglo doći do oporu nog nasljeđivanja.

Do zakonskog nasljeđivanja dolazi:

- a) Kad iz ostavitelja nije ostala nikakva oporuka ili je oporuka ništetna ili kad ostavitelj oporukom nije rasporedio imovinu.
- b) Kad je oporu ni nasljednik umro prije ostavitelja ili se odrekao nasljedstva ili je u trenutku otvaranja nasljedstva bio nedostojan.

3.1.1. Osnove zakonskog nasljeđivanja

- a) krvno srodstvo,
- b) braćna veza,
- c) izvanbraćna veza,
- d) posvojenje.

a) Krvno srodstvo

Krvno srodstvo je odnos dviju ili više osoba povezanih podrijetlom, bilo da potječe u jedna od druge ili od zajedničkog pretka. Raščlanjivanje krvnog srodstva je razvrstavanje krvnih srodnika po linijama (lozama) i stupnjevima. Uspravnu liniju čine osobe koje potječu u jedna od druge npr. roditelj – dijete – unuk (precici – ushodna i potomci – nishodna). Pobočnu liniju čine osobe koje potječu u od treće osobe kao zajednički pretka, a ne jedna od druge.

b) Braćna veza

Braćna veza postoji između osoba koje su sklopile brak. Imaju pravo nasljeđivanja na osnovi zakona.

c) Izvanbraćna veza

Prema Zakonu o nasljeđivanju (NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, I. 8) izvanbraćnom se zajednicom smatra životna zajednica neudane žene i neoženjenog muškarca koja je trajala dulje vrijeme, a prestala ostaviteljevom smrću, pod uvjetom da su bile ispunjene pretpostavke koje se traže za valjanost braka.

Prema Obiteljskom zakonu (NN 103/15, I.11.) učinkovitost izvanbraćne zajednice priznaju se ako je zajednica trajala najmanje tri godine ili kraće ako je u njoj rođeno zajedničko dijete ili ako je nastavljena sklapanjem braka.

Nameće se pitanje koji od ovih zakona se primjenjuje kada je u pitanju duljina trajanja izvanbraćne zajednice. O tome je stav zauzeo Vrhovni sud Republike Hrvatske: „Ovaj sud ne prihvata pravno stajalište da bi ZN kao lex specialis u odnosu na trajanje

izvanbra ne zajednice trebalo tuma iti da ta zajednica koja je trajala dulje vrijeme može biti i ispod minimuma od tri godine propisanog u OZ. Potpuno bi bilo neprihvatljivo da se prava izvanbra ne supruge ili supruga u odnosu na bra nu ste evinu procjenjuju po jednom kriteriju a u odnosu na naslje ivanje po drugom kriteriju.“ (VsH Rev 783/2010-2 od 25. srpnja 2012.)

d) Posvojenje

Gra ansko srodstvo je odnos koji se temelji na aktu posvojenja tu eg maloljetnog djeteta.

Odluku o posvojenju donosi Centar za socijalnu skrb.

3.1.2. Na elu zakonskog naslje ivanja

- a) Na elo grupiranja srodnika po parentelama (parentela je skup krvnih srodnika koji ini rodona elnik sa svojim potomcima),
- b) Na elo isklju ivosti (nasljednici bližeg nasljednog reda isklju uju iz nasljedstva osobe dalnjeg nasljednog reda, osim kad je rije o bra nom drugu koji ulazi u drugi nasljedni red kad nema potomaka),
- c) Na elo predstavljanja (pretka koji je umro prije ostavitelja predstavlja njegov živi potomak),
- d) Na elo priraštaja (sunasljedniku prirasta dio drugog sunasljednika ako taj sunasljednik otpadne, a istog je stupnja srodstva i iste kvalitete sa sunasljednikom kojem njegov dio priraš uje),
- e) Na elo prijenosa (potomak koji je umro poslije ostavitelja sam postaje nasljednik i svoje pravo prenosi na svoje nasljednike).

3.1.3. Nasljedni redovi

U 1. nasljedni red ulaze potomci, posvoj e i njegovi potomci, bra ni ili izvanbra ni drug. Oni dijele ostavinu na jednake dijelove.

U 2. nasljedni red ulazi bra ni ili izvanbra ni drug, ostaviteljevi roditelji i njihovi potomci. Do naslje ivanja u 2. nasljednom redu dolazi ako ostavitelj nije iza sebe ostavio potomke. Jednu polovicu dobivaju roditelji, a drugu polovicu bra ni drug, a u slu aju da su oba roditelja umrla prije ostavitelja bra ni drug naslje uje cijelu ostavinu.

3. nasljedni red ine djedovi i bake, 4. pradjedovi i prabake, a ostali nasljedni redovi preci po parentelarnom sustavu.

3.1.4. Posebne odredbe za neke nasljednike

1. Naslijedno pravo bra nog druga

Kad bra ni drug redovito naslje uje u prvom naslijednom redu, dijeli ostavinu na jednakе dijelove s potomcima i posvoj etom. U drugom naslijednom redu dobiva polovinu, a polovinu dobivaju ostaviteljevi roditelji. Bra ni drug gubi pravo naslje ivanja zbog rastave braka i poništaja braka.

2. Naslijedno pravo izvanbra nog druga

Kod naslje ivanja temeljem zakona izvanbra ni drug je izjedna en s bra nim po sljede im prepostavkama:

- a) postojanje izvanbra ne zajednice kao životne zajednice neudane žene i neoženjenog muškarca,
- b) da je trajala dulje vrijeme, a prestala ostaviteljevom smr u,
- c) da su bile ispunjene prepostavke koje se traže za valjanost braka.

Izvanbra ni drug nema pravo na naslijedstvo ako je njegova životna zajednica s ostaviteljem bila trajno prestala.

Rešetar et al. (2017) smatraju da je teško prona i opravdanje za širenje gotovo svih pravnih u inaka braka na neformalne životne zajednice jer me u onima koji ostvaruju neformalne zajednice postoje i oni koji nisu formalizirali zajednicu jer ne žele regulaciju naslijedopravnih odnosa koja proizlazi iz braka.

3. Naslijedno pravo izvanbra nog djeteta

Izvanbra no dijete ima ista naslijedna prava kao i bra na djeca, ali samo ako je o instvo utvr eno.

4. Naslijedno pravo posvojenika

Pravni položaj posvojenika se potpuno izjedna uje s pravnim položajem posvojiteljevih potomaka, a posvoj e gubi pravo naslje ivanja prema svojim krvnim srodnicima i oni prema njemu.

3.2. Oporučno nasljedno pravo

Zakon daje naslijedno pravo određenom krugu osoba za koje predviđa da bi ih ostavitelj pozvao na naslijedstvo. Međutim, kad se volja ostavitelja ne podudara s voljom zakonodavca, dopušteno mu je oporukom odrediti krug osoba koje će ga naslijediti.

Oporuka je razredba posljednje volje kojom ostavitelj raspolaže svojom imovinom za službu i smrti.

Imenovanje nasljednika nije bitan dio oporuke.

Može ju sastaviti svaka fizička osoba ako je navršila 16 godina i ako je sposobna za rasu i vanje.

Prema Gavelli i Belaju (2008) oporu na sposobnost je svojstvo fizičke osobe da o itovanjem svoje volje može valjano oporući. To je posebna pravna sposobnost pa je za valjanost njegove oporuke nebitno je li oporućitelj imao opću poslovnu sposobnost, već samo je li imao oporučnu sposobnost.

3.2.1. Karakteristike oporuke

- a) jednostrani pravni posao (ali o itovanju volje mora biti jasno, određeno i ne smije biti dano u zabludi niti izazvano silom, prijetnjom ili prijevarom),
- b) strogo osobni pravni posao (ne preko zastupnika ili punomoćnika),
- c) strogo formalan pravni posao,
- d) opoziv pravnog posao (zahtijeva se ista sposobnost kao i za pravljenje).

3.2.2. Vrste i oblici oporuke

Vrste:

- a) Privatna je oporuka oporuka koju pravi sam oporućitelj bez prisustva javnih tijela. Može biti vlastoručna, pisana oporuka pred svjedocima i usmena oporuka pred svjedocima.
- b) Javna je ona oporuka koja je namijenjena uz sudjelovanje javnih tijela (podvrsta – međunarodna oporuka).
- c) Redovita je oporuka oporuka koja se može praviti u svakoj prilici. Oblik je strogi, a rok valjanosti neograničen.
- d) Izvanredna oporuka se pravi u izvanrednim okolnostima zbog kojih nije moguće oporućiti ni u jednom drugom valjanom obliku (samo usmena oporuka pred svjedocima). Po obliku je blaža, ali je rok valjanosti ograničen.

Oblici:

- a) Vlastoručna oporuka je ona oporuka koju je oporućitelj sam vlastoručno napisao i vlastoručno potpisao.

- b) Pisana oporuka pred svjedocima se sastavlja tako da je netko drugi napiše po kazivanju oporu itelja. Takvu oporuku mora potpisati oporu itelj pred dva svjedoka izjavljujući i da je isprava koju potpisuje njegova oporuka, zatim ju potpisuju svjedoci koji moraju biti istovremeno nazočni (Prilog 6).
- c) Javna oporuka je ona oporuka koju, na zahtjev oporu itelja, sastavi jedna od zakonom ovlaštenih osoba.
- d) Međunarodna oporuka nastaje kada oporu itelj podnese odgovarajući zahtjev nekoj od ovlaštenih osoba za sastavljanje javne oporuke. Ona mora biti u pisanom obliku. Da bi bila valjana, ovlaštena osoba na kraju stavlja datum njezina potpisivanja i ime dobiva karakter javne isprave.
- e) Usmena oporuka se sastavlja tako da oporu itelj pred dvama istodobno nazočnim svjedocima usmeno izjavi svoju posljednju volju. Vrijedi 30 dana nakon prestanka izvanrednih okolnosti u kojima je sa injena.

3.2.3. Svjedoci oporuke

Zakon o nasljeđivanju u čl. 35 navodi:

- (1) *Pri sastavljanju pisane oporuke pred svjedocima (članak 31.) i javne oporuke (članak 33.) svjedoci mogu biti punoljetne osobe kojima nije oduzeta poslovna sposobnost i koje znaju i mogu imati i pisati.*
- (2) *Ne mogu biti svjedoci pri sastavljanju pisane oporuke pred svjedocima ni javne oporuke, niti oporuku sastaviti po oporu iteljevu kazivanju u svojstvu ovlaštene osobe: oporu iteljevi potomci, njegova posvoj ad i njihovi potomci, njegovi predci i posvojitelji, njegovi srodnici u pobočnoj lozi do zaključka etvrtog stupnja, bračni drugovi svih tih osoba ni oporu iteljev bračni drug.*

Svjedoci usmene oporuke mogu biti samo osobe koje mogu biti i svjedoci javne oporuke, ali ne moraju znati ni moći imati ni pisati.

3.2.4. Sadržaj oporuke

- a) Imenovanje nasljednika

Nasljednik po oporuci je ona osoba koja nasljeđuje cijelu ostavinu ili njen razmjerni dio.

- b) Zamjene (supstitucije)

Imenovanje zamjenika nasljedniku.

- c) Zapis

Ovlašćuje se zapisovnika da od nasljednika ili druge osobe kojoj je oporukom nešto ostavljeno zahtijeva neko davanje, injenje, trpljenje ili propuštanje njemu ili nekom drugome. Mora biti određena ili odrediva.

- d) Uvjeti, rokovi, nalozi

Uvjeti moraju biti objektivno mogu i i pravno dopušteni, ali ako nisu smatra se da ne postoje (ne izazivaju ništetnost oporuke).

Nalog se smatra raskidnim uvjetom (ako ne ispunji nalog gubi ono što mu je oporukom namijenjeno).

e) Osnivanje zaklade

Zaklada nastaje tek po ispunjenju pretpostavki koje zahtijevaju propisi o zakladama.

f) Određivanje izvršitelja oporuke

Izvršitelj je osoba koja ima poslovnu sposobnost (fizička i pravna). Dužnost je pobrinuti se da oporuka bude izvršena po volji oporušitelja.

g) Ostalo (npr. oprost nedostojnosti, opoziv ranije oporuke, stornirati opoziv itd.).

3.2.5. Opoziv oporuke

Oporuka se može opozvati u cijelosti ili djelomično.

Načini opoziva:

- a) uništenje isprave (konkludentna radnja do koje dolazi voljom oporušitelja),
- b) izjava o opozivu (strogo formalna, u bilo kojem obliku u kojem se oporuka može praviti),
- c) pravljenje nove oporuke (nova oporuka sadržajno suprotna staroj),
- d) konkludentne radnje (kad oporušitelj još za života raspolaže svojom imovinom protivno oporuci).

3.2.6. Nevaljanost oporuke

Razlikujemo ništetnost i pobojnost oporuke.

1. Ništetnost:

a) Nesposobnost oporušitelja

Ako u vrijeme sastavljanja oporuke nije imao 16 godina ili nije bio sposoban za rasušivanje.

b) Nemogućnost i nedopustivost sadržaja

U pravilu zahvaća samo pojedine odredbe paže se raditi o djelomičnoj ništetnosti.

2. Pobojnost

a) Mane volje kod oporušitelja

Ako je prijetnjom ili silom natjeran da sastavi oporuku ili ju je sastavio zbog prevare ili zablude.

b) Nedostatak propisanog oblika

Poništenje može zahtijevati samo osoba koja ima pravni interes, najčešće zakonski naslijednici u roku od godine dana nakon saznanja za oporuku.

c) Raspolaganja suprotna pravu na nužni dio

Pravo zahtijevati umanjenje oporu nih raspolaganja ima samo nužni nasljednik, u roku od tri godine nakon proglašenja oporuke.

3.3. Nužno nasljedno pravo

Nužno nasljedno pravo je skup pravnih pravila kojima se određuje krug osoba kojima je oporu itelj dužan ostaviti određeni dio svoje imovine, odnosno osoba koje imaju pravo na dio ostavine.

Nužni dio je određeni dio zakonskog dijela tj. dio onog dijela koji bi nužni nasljednik kao zakonski nasljednik dobio da nema oporuke.

U ostavini postoje dva dijela:

- nužni dio, kojim oporu itelj ne može slobodno raspolažati,
- raspoloživi dio, kojim oporu itelj slobodno raspolaže.

Nužni dio se daje na zahtjev, nikada po službenoj dužnosti.

3.3.1. Nužni nasljednici

Nužni nasljednik ima pravo zahtijevati nužni dio samo ako je istodobno i zakonski nasljednik.

Postoje dvije kategorije nužnih nasljednika:

1. absolutni nužni nasljednici – oni nužni nasljednici koji imaju pravo zahtijevati nužni dio zato jer su zakonski nasljednici (potomci, posvojenci i njihovi potomci, braća i drugi),
2. relativni nužni nasljednici – ostaviteljevi roditelji, posvojitelji i ostali preci nužni su nasljednici samo ako su:
  - a) trajno nesposobni za rad i
  - b) nemaju nužnih sredstava za život.

3.3.1.1. Isključenje nužnih nasljednika

Prema Zakonu o nasljeđivanju čl. 85. nužni nasljednik može biti isključen:

- 1) ako se on povredom neke zakonske ili moralne obveze koja proizlazi iz njegova obiteljskog odnosa s ostaviteljem teže ogriješio prema ostavitelju,
- 2) ako je namjerno poчинio neko teže kazneno djelo prema njemu ili njegovu braću i drugu, djetetu ili roditelju,
- 3) ako je poчинio kazneno djelo protiv Republike Hrvatske ili vrijednosti zaštite enih međunarodnim pravom,
- 4) ako se odao neradu ili nepoštenu životu.

Isključenje iz nasljedstva može biti potpuno ili djelomično.

Prema Gavelli i Belaju (2008) isključenjem ostavitelj kažnjava osobu koja je njegov potencijalni nužni nasljednik za njene postupke, onemogućavajući da ga naslijedi.

3.3.1.2. Lišenje nužnog dijela

Oporučitelj može svoga potomka potpuno ili djelomično lišiti njegovog nužnog nasljednog dijela ako je potomak koji ima pravo na nužni dio prezadužen ili je rasipnik, u korist njegovih potomaka.

3.4. Ostavinski postupak

Ostavinski postupak je skup procesnopravnih radnji suda i stranaka usmjerenih na utvrđivanje i zaštitu naslijednopravnih odnosa. Ostavinski postupak je izvanredni ni postupak, supsidijarno se primjenjuju pravila parni nog postupka.

3.4.1. Osnovna načela

- a) načelo oficionalnosti zna i da postupak pokreće sud po službenoj dužnosti im sazna da je neka osoba umrla,
- b) načelo ekonomičnosti i pomoći strankama podrazumijeva da je sud dužan, tijekom cijelog postupka, paziti da prava stranaka budu što prije utvrđena i osigurana,
- c) načelo pismenosti i usmenosti zna i da sud uzima u ocjenu sve navode, prijedloge i dokaze koje zainteresirane osobe podnesu sudu pismeno ili usmeno na ro ištu,
- d) istražno i raspravno načelo zna i da sud donosi odluku na temelju cjelokupne rasprave, uzimajući u obzir dokaze koje su stranke podnijele i one koje je sam pribavio,
- e) načelo kontradiktornosti i nekontradiktornosti zna da, za razliku od parni nog postupka, nije potrebno da se u svakom slučaju daje prilika sudioniku da se otiče o izjavama drugih.

3.4.2. Nadležnost

- a) stvarna nadležnost – općinski sud (sudac pojedinac ili sudski savjetnik) odnosno javni bilježnik kao povjerenik suda (ima ista ovlaštenja),
- b) mjesna nadležnost – sud na kojem području je ostavitelj imao prebivalište odnosno boravište u vrijeme smrti ili na kojem se području nalazi pretežni dio ostavine, a ako se nijedan dio ostavine ne nalazi u Republici Hrvatskoj nadležan je sud prema mjestu gdje je ostavitelj upisan u knjigu državljanina.

3.4.3. Tijek postupka

- a) prethodne radnje

1. sastavljanje smrtovnice

Smrtovnica je isprava koja sadrži podatke o ostavitelju, njegovim srodnicima, bra nom drugu, ostavini, oporuci i druge koji su relevantni za vo enje ostavinskog postupka. Sastavlja ju mati ar i u roku od 30 dana ju dostavlja sudu.

2. popis ostaviteljeve imovine

Svrha popisa je zaštita prava i interesa nasljednika, zapisovnika i dr. zainteresiranih osoba.

3. osiguranje ostavine

Ako se ustanovi da nijedan od nazo nih nasljednika nije sposoban upravljati ostavinom ili ne im iz njezina sastava, a nema zakonskog zastupnika, ili ako su nasljednici nepoznati ili odsutni ili kada druge okolnosti nalažu naro iti oprez.

4. proglašenje oporuke

Zakon o nasje ivanju u lanku 204. propisuje:

(1) *Kad sud kod kojega se na e oporuka utvrđi da je osoba koja je ostavila oporuku umrla ili da je proglašena umrlom, otvorit e njezinu oporuku bez ošte enja pe ata, pro itat e je i o tome sastaviti zapisnik.*

(2) *Na na in iz stavka 1. ovoga lanka sud e postupiti bez obzira na to je li oporuka valjana i bez obzira na to ima li više oporuka.*

(3) *Otvaranje i itanje oporuke obavit e se u nazo nosti dviju osoba, koje mogu biti i nasljednici.*

(4) *Proglašenju oporuke mogu biti nazo ni nasljednici, zapisovnici i druge osobe koje ostvaruju neko pravo iz ostavine i tražiti prijepis oporuke.*

(5) *Op inski sud kojemu bude predana otvorit e i pro itati oporuku i kad je za ostavinsku raspravu nadležan drugi op inski sud ili inozemno tijelo.*

b) pokretanje postupka

Ostavinski postupak pokre e se po službenoj dužnosti kad sud primi smrtovnicu ili izvadak iz matice umrlih, odnosno s njima izjedna enu ispravu.

c) odluka da se ostavina ne raspravlja

Ako umrla osoba nije ostavila ostavinu, i u slu aju ako je ostavitelj ostavio samo pokretnine i s njima izjedna ena prava, a nijedna od osoba pozvanih na naslijedstvo ne zahtijeva da se provede ostavinski postupak, ostavinski e sud rješenjem odlu iti da se ne provodi ostavinska rasprava.

d) ostavinska rasprava

1. Poziv na ro ište

Sud odre uje ro ište za ostavinsku raspravu. U pozivu na ro ište sud zainteresirane osobe obavještava o pokretanju postupka, o tome je li mu koja oporuka ve predana,

te ih pozva da odmah dostave sudu pisanu oporuku, odnosno ispravu o usmenoj oporuci ako se kod njih nalazi, ili da naznače svjedočke usmene oporuke.

2. Sudionici

Sudionici ostavinske rasprave su osobe koje polažu pravo na nasljedstvo (oporučni ili zakonski nasljednici), zapisovnici i izvršitelj oporuke. Ako se ne zna imena nasljednika, sud je uglasom pozvati osobe koje polažu pravo na nasljedstvo da se prijave sudu u roku od šest mjeseci nakon objave oglasa u »Narodnim novinama«.

3. Predmet rasprave

Na prvomoru za ostavinsku raspravu sud je raspraviti o svim pitanjima važnim za donošenje odluke u ostavinskom postupku, a naročito prava na nasljedstvo, veličinu nasljednog dijela i prava na zapise.

4. Nasljedničke izjave

Nasljedničke izjave su izjava o primanju i izjava o odricanju od nasljedstva.

Zakon o nasljedivanju u čl. 220. st.1. i 2. određuje:

(1) *Svatko je ovlašten, ali nitko nije dužan dati nasljedničku izjavu.*

(2) *Za osobu koja nije dala izjavu o odricanju od nasljedstva smatra se da želi biti nasljednikom.*

5. Uputivanje na parnicu ili postupak pred upravnim tijelom

Prepostavka za uvođenje ostavinskog postupka je nespornost injenica na kojima se temelje prava njegovih sudionika.

Ako među strankama postanu sporne injenice o kojima ovisi njihovo pravo, sud prekida raspravu, a stranke uputuju na parnicu ili upravni postupak.

6. Rješenje o nasljedivanju

Nakon završetka ostavinske rasprave sud donosi rješenje o nasljedivanju. Tim rješenjem utvrđuje tko je ostaviteljev smrću postao njegov nasljednik i koja su prava time stekle i druge osobe (Prilog 7). Protiv rješenja može se izjaviti žalba županijskom sudu u roku od 15 dana, a protiv rješenja o nasljedivanju kojeg donese javni bilježnik dopušten je prigovor općinskom sudu u roku od 8 dana. Kao izvanredni pravni lijek dopušten je zahtjev za zaštitu zakonitosti.

7. Nasljedopravni zahtjevi nakon pravomoći rješenja o nasljedivanju

1. naknadno pronađena imovina - sud pronađenu imovinu novim rješenjem raspoređuje prema ključu u dijelu iz starog rješenja,
2. naknadno pronađena oporuka - sud ju proglašava i uputuje zainteresirane osobe u parnicu,
3. novi nasljednik ili zapisovnik - sud ga uputuje u parnicu.

4. LITERATURA

Knjige i priru nici:

1. Crni et al. (2000) *Kamate u gospodarskoj i pravnoj praksi*. Zagreb: Hrvatska zajednica ra unovo a i financijskih djelatnika.
2. Crni , I. (2003) *Kamate: zatezne i ugovorne: pravni aspekti*. Zagreb: Organizator.
3. Crni et al. (2007) *Odgovornost za neimovinsku štetu zbog povreda prava osobnosti u vezi s radom: mobing, dostojanstvo, diskriminacija, izloženost štetnim utjecajima, ozljede na radu, profesionalna oboljenja i dr.* Zagreb: Narodne novine.
4. irakovi , B. (2016) *Vrste i u inci obveza: priru nik za polaznike/ice*. Zagreb: Pravosudna akademija.
URL:
<http://pak.hr/cke/obrazovni%20materijali/Vrste%20i%20u%C4%8Dinci%20obveza.pdf> [pristup: 1.4.2018.]
5. urkovi , M. (2017) *Ugovor o osiguranju – komentar odredaba Zakona o obveznim odnosima*. Zagreb: Inženjerski biro d.d.
6. Gavella, N. i Belaj, V. (2008) *Nasljedno pravo*. III. bitno izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Narodne novine.
7. Gorenc, V. et al. (2005) *Komentar Zakona o obveznim odnosima*. Zagreb: RRiF plus.
8. Klari , P. (2003) *Odštetno pravo*. IV. izmijenjeno i prošireno izdanje. Zagreb: Narodne novine.
9. Klari , P. i Vedriš, M. (2014) *Gra ansko pravo*. XIV. izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Narodne novine.
10. Marovi , A. ; Medvidovi , L. i Štimac, S. (2006) *Zaštita prava osobnosti*. Split: Europski pokret.
11. Rešetar et al. (2017) *Suvremeno obiteljsko pravo i postupak*. Osijek: Pravni fakultet Sveu ilišta Josipa Jurja Strossmayera.

Znanstveni i stru ni radovi:

1. Crni , I. (2010) Odštetna odgovornost lije nika i zdravstvenih ustanova. *Godišnjak (Hrvatsko društvo za gra anskopravne znanosti i praksu)* 15, str. 123-167.
2. Dika, M. (2003) Ostavinski postupak. U: Crni J. et al. *Novo nasljednopravno ure enje*. Zagreb: Narodne novine.
3. Jug, J. (2015) Naknada budu e štete. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveu ilišta u Rijeci*, 1(36), str. 467-488.

4. Klari , P. (2005) Odgovornost za neimovinsku štetu. *Pravo u gospodarstvu*, 44(4), str.174-195.
5. Luci , N. (2012) Vlasnik kao subjekt gra anskopravne odgovornosti od opasne stvari kroz pravnu teoriju i sudsku praksu. *Pravni vjesnik*, 28 (1), str. 87-121.
6. Mla enovi , J. (2016) Obveznopravni odnosi u visokom obrazovanju s posebnim osvrtom na obvezu pla anja školarine. U: Katalini , B., ed. *Proceedings: 5th International Conference“ Valis Aurea“*. Požega: Veleu ilište u Požegi; Vienna: DAAAM International, str. 347-351
7. Pavlovi , M. (2014) Dužno ponašanje sudionika u ispunjavanju obveza. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 3., str. 576-600.
8. Sabljari , S. (2012) Prekid zastare prema Zakonu o obveznim odnosima. *Hrvatska pravna revija*, 10, str.24-35.
9. Skoko, B. i Bajs, D. (2007) Objavljanje neistina i manipuliranje injenicama u hrvatskim medijima i mogu nosti zaštite privatnosti, asti i ugleda. *Politi ka misao: asopis za politi ke nauke*, 44(1), str. 93-116.
10. Turkalj, J. i Artukovi , T. (2012) Ugovorna kazna. *Hrvatska pravna revija*, 5, str.8-14.

Propisi:

1. Obiteljski zakon. (NN 103/15)
2. Ustav Republike Hrvatske. (NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14).
3. Zakon o državnim maticama. (NN 96/93, 76/13)
4. Zakon o medijima. (NN 59/04, 84/11, 81/13)
5. Zakon o najmu stanova. (NN 91/96, 48/98, 66/98, 22/06)
6. Zakon o naslje ivanju. (NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15)
7. Zakon o obveznim odnosima. (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18)
8. Zakon o obveznim osiguranjima u prometu. (NN 151/05, 36/09, 75/09, 76/13, 152/14)
9. Zakon o osiguranju. (NN 30/15)
10. Zakon o trgovim društvima. (NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15)
11. Zakon o zakupu i kupoprodaji poslovnog prostora. (NN 125/11, 64/15)
12. Zakon o zaštiti potroša a. (NN 41/14, 110/15)

Sudska praksa:

1. Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev-800/97 od 21. travnja 1998.
2. Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev 470/05-2 od 7. prosinca 2005.
3. Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Revr 357/06-2 od 13. rujna 2006.
4. Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev 17/07-2 od 10. svibnja 2007.
5. Vrhovni sud Republike Hrvatske br. Rev 852/07-2 od 30. siječnja 2008.
6. Vrhovni sud Republike Hrvatske br. Rev 262/10 od 24. siječnja 2012.
7. Vrhovni sud Republike Hrvatske, br. Rev 783/2010-2 od 25. srpnja 2012.
8. Županijski sud u Puli, GŽ-67/17-2 u Jelušić, D. (2017) Naknade neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti (diskriminacija na osnovi invalidnosti). *Pravo i porezi*, str.35-39
9. Županijski sud u Slavonskom Brodu, br. GŽ 1434/2017-2 od 8. veljače 2018.

5. PRILOZI

Prilog 1

Pero Peri , iz Požege, Požeška 8, OIB: 98765432111, kao prodavatelj (u dalnjem tekstu: Prodavatelj)

Marko Markovi , iz Požege, Požeška 10, OIB: 1345678999, kao kupac (u dalnjem tekstu: Kupac)
dana 1. ožujka 2018. godine sklapaju:

UGOVOR O KUPOPRODAJI

Ilanak 1.

Prodavatelj prodaje, a Kupac kupuje televizor marke Samsung, serijskog broja S555555, proizведен 2010. godine.

Ilanak 2.

Kupoprodajna cijena ugovara se u iznosu od 500,00 kuna.

Ilanak 3.

Kupac se obavezuje da kupoprodajnu cijenu isplati prodavatelju u roku od 15 dana, na račun broj IBAN HR0112345678912345678.

U slučaju prekoračenja roka iz prethodnog stavka kupac je dužan prodavatelju platiti zakonsku zateznu kamatu od dana dospjelosti za naplatu do isplate dugovanog iznosa.

Ilanak 4.

Prodavatelj se obavezuje da će televizor iz Ilanca 1. ovog ugovora predati kupcu u roku od 10 dana od potpisivanja ugovora.

Predaja robe izvršit će se na adresi prebivališta Kupca.

Ilanak 5.

Ugovorne strane su suglasne da će se na sva pitanja reguliranja međusobnih prava i obveza, odnosno imovinsko-pravnih i osobno-pravnih ovlaštenja ugovornih strana koja nisu regulirana ovim ugovorom primjenjivati odredbe Zakona o obveznim odnosima.

Ilanak 6.

Sve eventualne sporove proistekle iz ovog Ugovora ugovorne strane će nastojati riješiti mirnim putem, a u slučaju nemogućnosti takvog rješenja ugovaraju nadležnost suda u Požegi.

Ilanak 7.

Ovaj ugovor je sastavljen u dvama primjercima, a svaka strana zadržava jedan od njih.

PRODAVATELJ

KUPAC

Prilog 2

Pero Peri , iz Požege, Požeška 15, OIB: 12332145654 (u dalnjem tekstu: Darovatelj)

i

Marija Marković , iz Požege, Požeška 16, OIB: 98798745643 (u dalnjem tekstu: Obdarenik)

sklopili su 1. veljače 2018. godine

UGOVOR O DAROVANJU

Ilanak 1.

Darovatelj ovim ugovorom daruje Obdareniku svoju zbirku poštanskih maraka.

Ilanak 2.

Darovatelj daruje dar iz Istanke 1. ovog ugovora Obdareniku bez ikakve protutjedne inicijative.

Ilanak 3.

Darovatelj jamči Obdareniku da je dar iz Istanke 1. ovog ugovora njegovo isključivo vlasništvo.

Ilanak 4.

Obdarenik sa zahvalnošću i u cijelosti prihvata darovanje.

Ilanak 5.

Ugovorne strane su suglasne da će eventualne sporove rješavati sporazumom. U slučaju da ugovorne strane ne mogu doći do sporazumnog rješenja ugovara se nadležnost suda u Požegi.

Ilanak 6.

Ugovorne strane vlastoru nim potpisom potvrđuju da prihvataju sva prava i obvezu koje proizlaze iz ovog ugovora.

Ilanak 7.

Ovaj ugovor napravljen je u dvama istovjetnim primjercima. Svaka ugovorna strana zadržava jedan od njih.

DAROVATELJ

DAROPRIMAC

Prilog 3

Pero Peri , Požeška 12, Požega, OIB: 99887766554, kao zakupnik, (u dalnjem tekstu: zakupnik)

i

Marko Marković , Požeška 13, Požega, OIB: 11223344556, kao zakupodavac, (u dalnjem tekstu: zakupodavac)

zaključili su dana 15. ožujka 2018. godine

UGOVOR O ZAKUPU

Ilanak 1.

Ovim Ugovorom zakupodavac zakupniku daje u zakup poljoprivredno zemljište u vlasništvu zakupodavca.

Ilanak 2.

Zakupni prostor obuhvaća k. br. 1234 upisane u zk.ul.br. 123 k.o. Požega, ukupne površine 5.000 m².

Ilanak 3.

Zemljište se daje na korištenje na rok od 10 godina, uz naknadu u iznosu od 3.000,00 kn godišnje koja će se plaćati do 1. travnja za prethodnu godinu.

Ilanak 4.

Zakupnik će koristiti zemljište za uspostavu višegodišnjih nasada - voćnjaka.

Ilanak 5.

Zakupodavac, kao vlasnik, dozvoljava zakupniku da na osnovu ovog Ugovora u zemljišnim knjigama Opštinskog suda u Požegi te posjedovnom listu Područnog ureda za katastar Požega upiše pravo korištenja dijela zemljišta na rok od 10 godina od dana sklapanja ugovora.

Ilanak 6.

Zakupnik se obavezuje da će zemljište koristiti pažnjom dobrog domaćina, te u skladu s uobičajenim na inom korištenju, a eventualna oštećenja nadoknaditi zakupodavcu u skladu sa zakonom.

Zakupodavac se obavezuje da za vrijeme trajanja ovog Ugovora neće obavljati nikakve promjene, odnosno poslove koji bi ometali nesmetano korištenje zemljišta.

Ilanak 7.

Zakupodavac predaje zemljište u vrijenom stanju, a, po isteku zakupa, zakupnik ga vraća u stanju u kojem se nalazi u trenutku vraćanja.

Zakupnik ima pravo odvojiti stvari koje se nalaze na zemljištu koje se od njega mogu odvojiti bez prouzročenja štete na zemljištu.

Ilanak 8.

Ugovorne strane su suglasne da zakupnik zemljište ne će davati u podzakup ili ga druga ije predati na korištenje treće osobi, u protivnom zakupodavac može raskinuti ugovor.

lanak 9.

Zakupodavac može raskinuti ovaj Ugovor i ako zakupnik unatoč opomeni zakupodavca koristi zakupljeno zemljište mimo uobičajenog na ina korištenja, a zakupnik ako ga zakupodavac onemogući ili ga ometa pri nesmetanom korištenju zakupljenog zemljišta.

lanak 10.

Ugovorne strane su suglasne da ovaj Ugovor prestaje vrijediti u sljedećim slučajevima:

- u istekom roka na koji je sklopljen ako se ne produži;
- u slučaju uništenja u zakup danih stvari uslijed više sile;
- u slučaju prenamjene zemljišta;
- u ostalim slučajevima utvrđenim ovim Ugovorom ili zakonom.

lanak 12.

Sve eventualne sporove proistekle iz ovog Ugovora ugovorne strane će nastojati riješiti mirnim putem, a u slučaju nemogućnosti takvog rješenja ugovaraju nadležnost Opštinskog suda u Požegi.

lanak 13.

Ovaj ugovor sastavljen je u trima (3) istovjetnim primjerima od kojih jedan (1) primjerak ugovora preuzima zakupodavac, a dva (2) zakupnik.

ZAKUPNIK

ZAKUPODAVAC

Prilog 4

Na temelju Zakona o najmu stanova (NN 91/96, 48/98, 66/98, 22/06) Pero Peri , OIB: 1234678912, iz Požege, Požeška 2, kao vlasnik stana (u dalnjem tekstu: najmodavac) i Marko Marković, OIB: 11223344556, iz Kutjeva, Kutjeva ka 1, kao najmoprimac, dana 31. ožujka 2018. zaključuju sljedeće:

UGOVOR O NAJMU STANA

Ilanak 1.

Najmodavac daje najmoprimcu u najam stan u Požegi, Požeška 2.

Ilanak 2.

Ugovorne strane utvrđuju da se predmetni stan sastoji od pred soblja površine 5m², kuhinje površine 10m², dnevne sobe površine 15m², spavaće sobe površine 10m², kupaonice površine 8 m² i balkona površine 2m².

Ilanak 3.

Ugovorne strane suglasne su da će u stanu stanovati samo najmoprimac.

Najmoprimac se obavezuje predmetni stan koristiti isključivo za stanovanje, a zajedno će dijelove i uređaje u zgradu u skladu s njihovom namjenom.

Ilanak 4.

Ugovorne strane ugovaraju mjesecnu najamninu za predmetni stan u iznosu od 1.000,00 kuna. Najamnina se plaća do petnaestog u mjesecu za tekući mjesec.

Režijske troškove predmetnog stana u cijelosti snosi najmoprimac.

Ilanak 5.

Najmoprimac ne može bez suglasnosti najmodavca predmetni stan ili dio stana dati u podnajam drugome.

Ilanak 6.

Najmoprimac se obavezuje redovito održavati stan. Za popravke veće vrijednosti najmoprimac ima pravo na povrat troškova.

Ilanak 7.

Najmodavac se obavezuje najmoprimcu omogućiti korištenje stana prema odredbama ovog Ugovora te predmetni stan održavati u stanju pogodnom za stanovanje.

Ilanak 8.

Ugovor se sklapa na određeno vrijeme u trajanju od jedne godine i to počevši od 1. travnja 2018. do 31. ožujka 2019. godine.

Ugovor se nakon isteka ugovornog odnosa može produžiti.

Ilanak 9.

Otkazni rok iznosi 30 dana, a otkaz se daje u pisanim obliku.

Ilanak 10.

Najmoprimac se obvezuje da će stan vratiti najmodavcu slobodan od osoba i stvari prilikom iseljenja, u stanju u kojem ga je primio.

Ilanak 11.

Na prava i obveze ugovornih stranaka koja nisu posebno uređena ovim ugovorom primjenjuju se odredbe Zakona o najmu stanova.

Ilanak 12.

Za sporove koji mogu nastati u vezi s primjenom ovog ugovora, a koje nije moguće ugovorne riješiti sporazumno, nadležan je sud u Požegi.

Ilanak 13.

Ovaj Ugovor sastavljen je u četirima (4) istovjetnim primjercima od kojih svaka stranka zadržava dva (2) primjerka.

U znak prihvata svih prava i obveza iz ovog ugovora, ugovorne strane vlastoru no ga potpisuju.

Najmoprimac:

Najmodavac:

Prilog 5

Pero Peri , iz Požege, Požeška 21, OIB: 32165498711, kao naru itelj (u dalnjem tekstu: naru itelj),

i

Ivan Ivi , iz Požege, Požeška 51, OIB: 78945612399, kao izvršitelj (u dalnjem tekstu: izvršitelj),
zaklju ili su dana 15. travnja 2018. godine

UGOVOR O DJELU

lanak 1.

Predmet ovog Ugovora je izvršenje djela izrade 1 para cipela.

lanak 2.

Izvršitelj se obvezuje da e visokostru no i odgovorno izraditi 1 par cipela crne boje,
veli ine 50, prema nacrtu predanom od strane naru itelja.

lanak 3.

Izvršitelj e preuzete obveze obavljati u svojim prostorima, sa svojim materijalom,
prema svom znanju i prema pravilima struke.

lanak 4.

Izvršitelj e preuzete obveze izvršiti najkasnije do 15. svibnja 2018. godine.

Izvršitelj zapo inje izvršavati preuzete obveze odmah nakon potpisivanja Ugovora
smatraju i pri tome pripremu i druge radnje potrebne za kvalitetno obavljanje
navedenih poslova.

lanak 5.

Naru itelj ima pravo nadzirati izvršenje obveza, davati upute u vezi s izvedbom obveza
kada je to potrebno prema prirodi obveza, a izvršitelj mu je to dužan omogu iti.

lanak 6.

Naknada za izvršenje obveza iz lanka 2. ovoga Ugovora iznosi 300,00 kuna.

Isplata naknade izvršit e se na ra un izvršitelja broj HR0023400093202961012,
otvoren u Požeškoj banci.

Naru itelj se obvezuje izvršitelju isplatiti naknadu za izvršenje obveza iz lanka 2. ovog
Ugovora do 1. lipnja 2018. godine.

lanak 7.

Izvršitelj je obvezan preuzete obveze obaviti osobno.

Ako izvršitelj ne postupa prema odredbama ovog Ugovora, naru itelj je ovlašten
raskinuti Ugovor i zahtijevati naknadu štete, odnosno Ugovor je mogu e raskinuti prije
isteka ugovorenog roka.

Naru itelj može raskinuti Ugovor:

- ako utvrdi da je izvršitelj s po etkom i tijekom posla u takvom zakašnjenju da ga
o ito ne e mo i izvršiti, odnosno da se ne e posti i svrha i cilj iz ovog Ugovora,
- ako ustanovi da se izvršitelj unato izri itom upozorenju ne drži dogovorenih
uvjeta, pa bi posao zbog toga imao bitne nedostatke,

- ako ustanovi da izvršitelj ne postupa sukladno ugovornim odredbama,
- ako postoje drugi opravdani razlozi.

Ilanak 8.

Izvršitelj može raskinuti Ugovor ako naručitelj ne osigurava izvršitelju potrebne uvjete za tehnički dio posla.

Ilanak 9.

Eventualne sporove iz ovog Ugovora ugovorne strane će pokušati riješiti sporazumno. Ako sporazumno rješavanje nije moguće, sporove će u tom slučaju rješavati sud u Požegi.

Ilanak 11.

Ovaj Ugovor sastavljen je u dvama (2) primjercima i u znak prihvatanja svih njegovih odredbi ugovorne ga strane vlastoru no potpisuju.

IZVRŠITELJ:

NARUČITELJ:

Prilog 6

OPORUKA

kojom ja, Pero Peri , iz Požege, OIB: 11122233344, rođen u Požegi 31. prosinca 1955., pri punoj svijesti i svojim slobodnom voljom raspolažem svojom imovinom za služaj svoje smrti.

Moja imovina sastoji se od kuće u Požegi, Požeška 5, stana u Zagrebu, Zagreba ka 5 te osobnog automobila marke Ford.

Poslije svoje smrti kuću u Požegi ostavljam svom sinu Ivanu Peri u, iz Požege, Požeška 5, OIB: 99988877766, stan u Zagrebu svojoj kćeri Mariji Peri , iz Zagreba, Zagreba ka 5, OIB: 12345678912, a osobni automobil svojoj unuci Josipi Peri , Požeška 5, OIB: 98765432198.

Ovu oporuku vlastoru no potpisujem u prisutnosti svjedoka Marka Markovića, iz Požege, Požeška 6, OIB: 57934261834 i Ivana Ivanovića, iz Požege, Požeška 4, OIB: 34976512876 te pred istima izjavljujem da je to moja oporuka.

Pero Peri

Marko Marković

Ivan Ivanović

Prilog 7

Poslovni broj: 1234/18

UPP/OS: 12/18-5

Općinski sud u Požegi po javnom bilježniku Peri Peri u iz Požege, Požeška 1, kao povjereniku suda u ostavinskom postupku iza pok. Iva Ivi a iz Požege, Zagreba ka 1, nakon dovršene ostavinske rasprave donio je sljedeće

RJEŠENJE O NASLJEĐIVANJU

I. Iza pokojnog Iva Ivi a, sina Marka, iz Požege, Zagreba ka 1 OIB: 98765432111, rođenog 1. siječnja 1950., umrlog 2. siječnja 2018. u Zagrebu, državljanina Republike Hrvatske.

Utvrđuje se da njegovu ostavinsku imovinu ima:

1. Nekretnine

Nekretnina upisana kod zemljišno-knjižnog odjela Općinskog suda u Požegi u žk.ul. br. 123, označena kao k.č. br. 1234 k.o. Požega.

2. Pokretnine

Osobni automobil marke Fiat, model Uno, reg. Oznake PŽ 123-AB, proizvodnje 2000., broj šasije 11223344556BD

II. Njegovim se nasljednicima na osnovi Zakona proglašavaju:

1. Ivana Ivić (rođena Marković), supruga ostavitelja, rođena 2. siječnja 1951., iz Požege, Zagreba ka 1, na $\frac{1}{2}$ nekretnine opisane pod I.1. i $\frac{1}{2}$ pokretnine opisane pod I.2.,

2. Marko Ivić, sin ostavitelja, rođen 3. siječnja 1989., iz Požege, Zagreba ka 1, na $\frac{1}{2}$ nekretnine opisane pod I.1. i $\frac{1}{2}$ pokretnine opisane pod I.2.

III. Po pravomonosti ovog Rješenja izvršiti će se upis prava nasljednika na nekretnini navedenoj pod I.1.

Obrazloženje

Kao nasljednici iza pok. Iva Ivića, umrlog bez oporuke, utvrđeni su u ovom postupku zakonski nasljednici koji su se na ostavinskoj raspravi prihvatali nasljedstva na osnovi Zakona, kako je navedeno u izreci. Stranke su se odrekle prava na prigovor te je ovo rješenje pravomoćno danom donošenja.

U Požegi 31. ožujka 2018.

JAVNI BILJEŽNIK PERO PERI , v.r.